

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ – AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

MUOTOILIJA TAITEILEE- TAITEILIJA MUOTOILEE

muotoilijan ja taiteilijan ammatti-identiteetin rakentuminen

TEKIJÄ: Miia Ruotsalainen

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä Miia Ruotsalainen	
Työn nimi Muotoilija taiteilee-taiteilija muotoilee-muotoilijan ja taiteilijan ammatti-identiteetin rakentuminen	
Päiväys	15.11.2013
Sivumäärä/Liitteet	52/ 1
Ohjaaja Jouni Silver	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan muotoilijan ammatti-identiteetin rakentumista vertailemalla sitä taiteilijan ammatti-identiteetin rakentumiseen.</p> <p>Työssä pyritään hahmottamaan oman luovan minuuden synty, luovuusprosessin kehittyminen ja kuinka se ilmenee ammatti-identiteetissä. Rajauksena työssä käsitellään kahta vertailukohtaa, joiden kautta pyritään saavuttamaan johtopäätökset.</p> <p>Tavoitteena on ymmärtää identiteetin rakentumista luovan alan ammatilaiselta.</p> <p>Ensimmäinen osio sisältää työssä käytettyjä metodeita ja käsitteitä. Käsitteet kuten identiteetti, ammatti-identiteetti sekä luovuus ja inspiraatio selitetään työssä.</p> <p>Työn keski-osa käsittelee muotoilijan – ja taiteilijan työnkuvia erillisinä osina, joissa käytetään myös tehtyjen haastattelujen vastauksia.</p> <p>Työ etenee lopulta itse tutkimukseen, jossa analysoidaan taiteilijoiden ja muotoilijoiden vastauksia sekä pohditaan tutkimuskysymyksiä. Haastattelujen vastauksia hyödynnetään vertailussa.</p> <p>Johtopäätöksessä pohditaan oman ammatti-identiteetin rakentumista ja uuden aloitetun alan opiskelujen vaikutuksia jo syntyneeseen ammatti-identiteettiin. Johtopäätöksessä myös kerrotaan, miten muotoilijan ja taiteilijan ammatit eroavat toisistaan.</p>	
Avainsanat Identiteetti, ammatti-identiteetti, luovuus, inspiraatio, muotoilija, taiteilija	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree programme in Design			
Author Miia Ruotsalainen			
Title of Thesis Designer makes art-Artist design-Designers and artists			
Date	15.11.2013	Pages/Appendices	52/1
Supervisor Jouni Silfver			
Client Organisation /Partners			
<p>Abstract</p> <p>This study surveys how designer's professional identity and artist's professional identity is formed. The study compares these two identities.</p> <p>The study aims to perceive the genesis of own creative self genesis, the development of the creative process and how these two come out in the professional identity. This study focuses on two benchmarks. In the end these two reaches the conclusions.</p> <p>The aim of the study is to understand how the identity of creative professionals is built.</p> <p>The first section contains the explanation of the used methods and terms. Terms such as identity, professional identity, creativity and inspiration have been explained in this study.</p> <p>In the middle section of the study the job descriptions of a designer and an artist are explained separately. The answers to the interviews were used in the explanation.</p> <p>The thesis progresses to a research, in which the answers to the interviews, which were conducted for artists and designers, are discussed. These answers are used in the comparison.</p> <p>The conclusion discusses the author's own professional identity and what the effects could be like if you changed the professional field. The conclusion also included an analysis of the differences of the designer's and the artist's profession.</p>			
Keywords Identity, professional identity, creativity, inspiration, designer, artist,			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
1.1	Aiheen esittely, tutkimuskysymykset ja aiheen rajausta	7
1.2	Tutkimus, lähestymistapa ja metodit	8
1.2.1	Diskurssi	9
2	IDENTITEETTI	10
2.1	Identiteetin käsite	10
2.1.1	Diskurssi identiteetistä	12
2.1.2	Itsetunto.....	14
2.2	Postmodernismin näkökulma.....	15
2.3	Tapaus Memphis	16
2.4	Ammatti-identiteetti	17
3	LUOVUUS	18
3.1	Luovuus+Minä= Illuusio	19
3.2	Inspiraatio	20
4	MUOTOILIJAT	21
4.1	Kaikki alkoi uuden tarpeesta	21
4.2	Muotoilijan identiteetti	22
4.2.1	Analyttinen moniosaaja	23
4.2.2	Funktionaalisuus ja esteettisyys.....	24
4.2.3	Käyttäjälähtöisyys.....	26
4.2.4	Monialaisuus	26
5	TAITEILIJAT	27
5.1	Taiteilijaelämää	28
5.1.1	Johdatus taiteenfilosofiaan	28
5.1.2	Puhuttelee?	29
5.1.3	Kauneus on katsojan silmissä	29
5.2	Taiteilijan identiteetti	30
5.2.1	Mistä on taiteilijat tehty?	31
5.2.2	Case tanssiva itsetunto	32
6	VERTAILU	34
6.1	Tutkimuksen kulku	34

6.1.1 Ihmiset puhuu asiaa- tulosten muotoutuminen.....	37
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
7.1 Kesytetty kauneus.....	40
7.2 Minäkö muotoilija	42
7.2.1 Muotoilusta anatomiaan.....	44
8 POHDINTA.....	44
LÄHTEET	46
LIITE 1	50

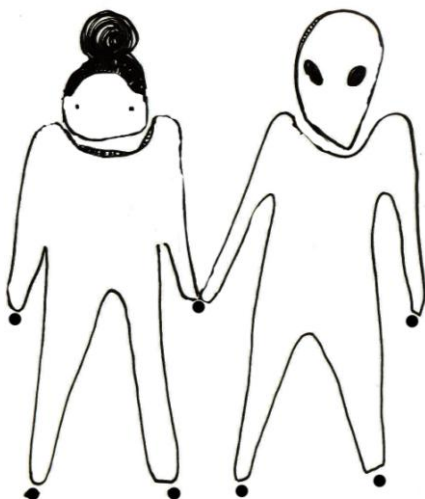
1 JOHDANTO

Muotoilija. Identiteetti. Kasvu ja kehitys. Luovuus ja rationaalisuus. Taiteilija. Tässä luettelo käsitteistä, joita tämä opinnäytetyö vaatii pohtimaan. Tämä opinnäytetyö syntyi tarpeesta tarkastella muotoilijan ammatti-identiteettiä muuttuvassa maailmassa sekä sen tuomista haasteista. Nämä haasteet ovat mm. maailman uudelleen ymmärtäminen, työnkuvan laajeneminen sekä työn monitahoisuus ja -puolisuus. Aiheen valintaan vaikutti osaltaan kirjoittajan ristiriitainen suhtautuminen omaa ammatti-identiteettiä kohtaan. Kun on opiskellut alaa, jota alkuhurmoksen pyörteissä piti omana rakkaanaan, opintojen edetessä tämä rakas on muuttunut vieraaksi yhtälöksi, johon ei näe vastausta. Ikään kuin astelisi muotoilun alttarille E.T. :n (En Tunne) käsipuolessa. Tämä ristiriitaisuuden askellus saa nyt vastauksen tutkimusmatkan muodossa.

Identiteettiä on erityisen tärkeä tarkastella nykypäivän nopeatempoisesti muuttuvassa maailmassa. Aika ja sen muutokset asettavat meille vaatimuksia, joihin tulee sopeutua. Identiteetti muokkaantuu tiedostamattomasti erilaisista vuorovaikutuksista ja tilanteista. Oma minuus voi joskus kadota hetkellisesti, jolloin seuraa ns. identiteettikriisi. Se, millä tavalla koet kuuluvasi ympäröivään yhteiskuntaan, ammattikuntaasi tai kulttuuriin on prosessi, joka vaikuttaa suunnittelutyöhön ja luovaan ilmaisuun. Identiteetti kulkee käsikädessä itsetunnon ja itsevarmuuden kanssa. Luovalla alalla se on tärkein tukesi työskentelyssä. Näitä tarkastellaan työn alkuluvuissa.

Mitä pidemmälle luovan alan opiskelut etenevät, sitä enemmän tietoisemmaksi opiskelija tulee itsestään sekä kyvyistään. Väistämättä myös henkilökohtainen vertailu ja vertailu muihin alan opiskelijoihin tulee vastaan. Vertailu ei välttämättä tarkoita negatiivista luonetta oman itsensä arvottamiseen, joskus se voi jopa stimuloida ylittämään omat odotukset.

Tämä opinnäytetyö on osoitus, kuinka tärkeää luovuuden parissa työskentelevien on ymmärtää oma arvokkuus ja oma kuulumus omassa ammatillisessa heimossa.

Kuva 1: Minä ja E.T (en tunne) kohti muotoilun alttaria.

1.1 Aiheen esittely, tutkimuskysymykset ja aiheen raja

Opinnäytetyön aihe tarkastelee muotoilijan ja taiteilijan ammatti-identiteettiä erilaisten diskurssien kautta. Kahden luovan alan ammatti-identiteettien vastakkain asettelu osaltaan rajaa työtä samalla tuoden työhön syvällisempää pohdintaa. Työn pyrkimys ei ole tutkia taiteilijaa alana tai muotoilijaa alana niiden historiasta nykypäivään, vaan pikemminkin poimia alalle tyypillisiä piirteitä ja löytää niiden kautta ammatti-identiteettisiä eroavaisuuksia. Työssä pyritään löytämään vastauksia kysymyksiin; miten muotoilijan ja taiteilijan ammatti-identiteetit eroavat toisistaan? Miten luovan alan ammattilaisten ammatti-identiteetti muodostuu? Millaisia näkemyksiä muotoilijat ja taiteilijat tuovat aiheesta?

Työ on osaltaan myös tutkimusmatka kirjoittajan oman ammatti-identiteetin muodostumiselle ja pysähdyspaikka pohtia oman ammattitaidon kehittymistä. Tavoitteena työssä on tuoda esiin näkökulmia luovan alan ammattilaisista, ymmärtää eroja ja samankaltaisuuksia sekä tämän ymmärryksen kautta nähdä tulevaan työuraan. Kirjallisen tutkielman lisäksi, tavoitteena on tuoda kuvitusta, jotka tukevat työn aihetta sekä kuvittaa työkaluja, joita tutkimuksessa käytetään. Näillä kuvitetuilla työkaluilla tarkoitetaan ”haastattelu- ja kyselypolkuja”, joiden kautta pyritään saavuttamaan haastateltavilta muotoilijoilta ja taiteilijoilta vastauksia tutkimuskysymyksiin. Nämä polut ovat ikään kuin palvelupolkuja, mutta palvelun konkretisoimisen sijaan pyrki- myksenä on konkretisoida kysymyksiä, jotta niihin vastaaminen olisi helpompaa tai ainakin hausempaa.

1.2 Tutkimus, lähestymistapa ja metodit

Identiteetti on monimutkainen käsite, joka periaatteessa tiedetään, muttei siitä keskustella. Tässä työssä identiteetti, muotoilija ja taiteilija käsitteet nostetaan esiin ja pohditaan niiden merkityksiä. Tämä työ on luonnollisesti kvalitatiivinen tutkimus. Työn alussa käsitteet selvennetään. Identiteetin ja postmodernien käsitteiden kautta työ etenee loogisesti muotoilijan ja taiteilijan työnkuvaan, jonka jälkeen vuorossa ovat oma pohdinta ja yhteenveto. Työssä pyritään refleктоimaan omaa ajattelua kokoaikaisesti.

Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan laadullista tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärrys; tutkittavan ilmiön ymmärtäminen, tulkinta ja joskus myös soveltaminen. Laadullinen tutkimusote voi edetä empiriasta teoriaan. (Anttila 2005, 276.) Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista spiraalinomainen hermeuttinen kehä, jolloin analyysissä edetään kehämäisesti aineistosta aina kokonaisuuden lopputulkintaan. Näin tutkimukseen saadaan syvällisyyttä ja systemaattisuutta. (Anttila 2005, 280.) Laadulliselle tutkimukselle on ominaista monikanavaisuus, joten tutkimusmetodien kirjo on laaja. Useimmiten teoreettisen viitekehyksen lisäksi tutkimusmenetelmät ovat haastattelut, kyselyt ja observointi eli havainnointi, joita litteroiden pyritään saavuttamaan kokonaisuus tutkittavasta asiasta.

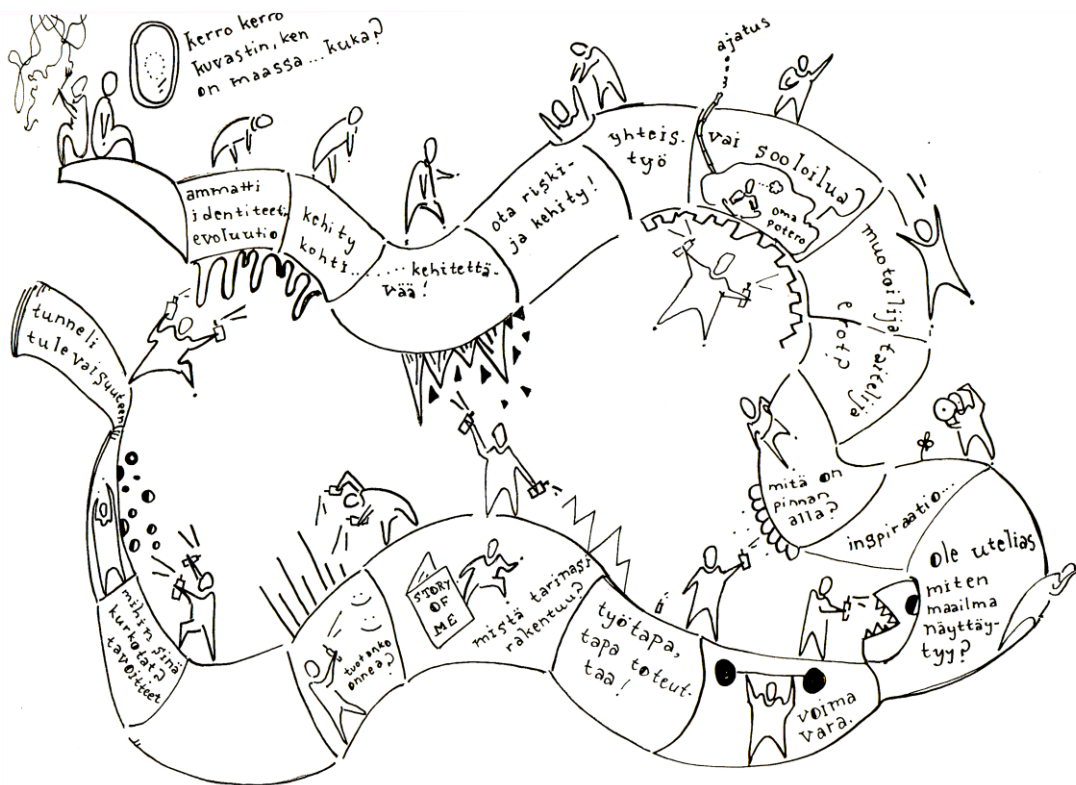
Tutkimusmenetelmänä tässä työssä käytetään narratiivista lähestymistapaa. Narratiivien eli tarinoiden ja diskurssien kautta pyritään löytämään näkemyksiä ammatti-identiteetin rakentumisesta ja kehittämisestä eri muotoilijoilta ja taiteilijoilta. Narratologia on kertomuksen tutkimusta, jolla pyritään ottamaan selvää minuuden muodostumiseen sekä ihmisten interventioihin (Anttila 2005, 322). Juuri siksi tämä lähestymistapa on oikeutettu tälle tutkimustyölle. Muotoilutarinat tukevat työtä ja tuo mielenkiintoisen, ainutlaatuisen lisän lopputyöhön. Näitä tarinoita kertovat luovien alojen toimijat, jotka toimivat haastateltavina. Opinnäytetyössä käytetään myös kirjoittajan omia päiväkirjamerkintöjä, joiden kautta pyritään tuomaan omaa reflektiivisyyttä työhön.

Tutkimusmetodeina käytetään haastatteluita, kyselyitä sekä observointilanteita. Tutkimuksessa haastatellaan niin muotoilijoita kuin taiteilijoita sekä alojen opiskelijoita. Kyselylomakkeita lähetetään muotoilutoimistoihin, muotisuunnittelijoille sekä muotoilijoille. Taiteilijoilta ja alan opiskelijoilta pyritään saamaan näkemyksiä haastattelun keinoin. Tutkimustyön tukena toimii myös YLE:n dokumenttisarja ”Tekijänä”, jossa muotoilijat, vaatesuunnittelijat, taiteilijat ja artistit kertovat kukin oman tarinansa minuuden ja ammattilaisuutensa rakentumisesta. Näitä observoidaan ja litteroidaan, jonka jälkeen litterointi analysoidaan ja hyödynnetään tutkielmaan integroituneena. Työssä käytetään myös YLE:n puheohjelmasarjaa ”Taiteilijaelämää”, joissa käydään diskursseja eri taiteilijoiden ja muotoilijoiden kanssa. Nämä diskurssit pohtivat luovuutta ja luovaa työtä jokaisen puhujan elämässä.

Taiteilijan ammatti-identiteettiä tutkiessa hyödynnetään ”case tanssiva identiteetti”, jossa lähteenä on tanssi- ja Outi Suontaustan lopputyö oman itsetunnon kehittämisestä ja haastavasta käsittelystä.

1.2.1 Diskurssi

Diskurssi tarkoittaa keskustelua interventiaatioissa. Se on mielipiteiden, totuuksien ja asioiden ilmaisua vuorovaikutuksellisesti. Diskurssi on puheen tai kirjoituksen kokonaisuus. Se on ryhmä lausumia, joiden avulla jotain asiaa representoidaan eli uudelleen ilmaistaan (Hall 2002, 98). Diskurssi mahdollistaa asioiden näkemisen puheen valossa. Tiedon tuottaminen kielen välityksellä ja on tiettyjen käytäntöjen tuottama. Merkityksellistä on millaisia käytännön vaikutuksia eri diskurssit tuottavat. (Hall 2002, 105.) Tässä työssä keskustelut ovat niin ikään haastatteluja, mutta keskustelun avoin ja rento luonneon pyritty säilyttämään, jotta ne toisivat hedelmällisempiä lopputuloksia itse työhön. Diskurssien tukena olen käyttänyt suunnittelemani kyselyrunkoja sekä kuvittanut kyselyjen ympärille ”polkuja”, joiden kautta haastateltavat voisivat kiintoisalla tavalla esittää näkemyksiään omasta luovasta minästä.

Kuva 2: Kysymyspolku, jossa pyritään esittämään kysymykset visuaalisesti.

Keskustelut mm. Dramaturgi Veera Airaksen, Design manageri Viivi Lehto-Peltomäen sekä tanssija-opiskelijoiden kanssa olivat työn arvokkaita lähteitä. Sähköpostien välillä käydyt keskustelut ja vastaukset kyselyihin niin alan ammattilaisilta kuin alan opiskelijoilta osoittautuivat erityisen merkitykselliseksi ja hyödylliseksi työn tuiksi.

2 IDENTITEETTI

”Tarvitsemme uuden näkökulman ihmisen olemassaoloon eikä se saa perustua aineelliseen omistamiseen.”
Kaj Franck, 1967 (Jantunen 2011, 157).

2.1 Identiteetin käsite

Identiteetti, käsitys minuudesta, määrittäyty jokaisen omasta henkilökohtaisesta kokemuksesta itseensä ja minäkuvaan. Ihminen on prosessi, myös identiteetti on prosessi, joka muokkautuu tiedostamattomasti. Identiteetin kautta luodaan kuva ympäröivästä todellisuudesta, ympäröivistä ihmisistä sekä minuudesta. Identiteetin avulla mahdollistuu pohdinta itsensä tärkeydestä ja siitä, kuinka merkitykselliseksi tietyt asiat itselle osottautuvat. Kasvu ja kehitys oman itsensä kanssa on sykli minäkokemusten ja –rakenteiden välillä. Identiteetin tarkoitusta pyritään etsimään eksistentiaalisin kysymyksiin kuten, miksi olet täällä? Määritellessä identiteettiä voidaan minuuden ajatella muodostuneen moninaisten tarinoiden joukkoon. Identiteettiä voi tarkastella samaistumiseksi ryhmään tai siitä irrottautumisesta tai niitä yhdessä. Kaikki identiteetit kuitenkin sijoittuvat kieleen kulttuuriin ja historiaan. Jo paikantuminen ja muutokset eri ympäristöihin tekevät identiteetistä muokkautuvan prosessin. (Hall 1999, 7.) Tarinallisuus identiteetin tutkimisen näkökulmasta kiehtoo minua. Taiteilija Ystäväni Niina Voutilainen (2013-11-10) kuvailee olevansa tarina, joka kuuluu näin: ”Hän oli parhaimmillaan aamulla, vaikka rakastikin iltaa. Hän hengitti kylmää talven tuoksuista ilmaa. Hän oli tyypillinen loppu vuoden lapsi, mitä ikinä se tarkoittikaan. Hän oli kaikkialla. Hän katseli tummuavaa iltaa ja mietti, jos katulamput tanssisi, ei kukaan öisin nukkuisi. Sellainen hän oli.” Mielestäni tämä tarina ilmentää hyvin Voutilaisen omaa kuvaa, joka on osa identiteettiä.

Ihminen etsii itseään samankaltaisuuden näkökulmasta. Toisaalta minuus voidaan löytää myös irrottautumisesta kuuluttuun ryhmään, vaikka suhde historiaan ja olemassa oleviin tarinoihin on läsnä. Samaistumista on esimerkiksi kansakunta, seksuaaliteetti, perheet tai tässä työssä käsiteltävä ryhmä ammatit ja työyhteisöt. Irtautumista jo kuuluvasta ryhmästä tapahtuu esimerkiksi maahanmuuttajilla tai poliittisissa kannanotoissa. (Anttila 2007, 7.) Tarkastellessani omaa identiteettiäni ja identifikaatioprosesseja muotoilun tiellä, huomaan että identiteettikriisien kautta olen rakentunut muotoilijaksi, joka on oma persoona, mutta avoin ja utelias. En täydellinen, kuten ei ole tarkoituskaan, mutta ainutlaatuinen. Identiteettiprosessien kautta olen alkanut hahmottamaan omaa polkuani, osaamistaan ja motiivejani tuleva työuraani ajatellen. Näen myös ne tarinat, joiden joukkoon identiteettini nyt sijoittuu. Ne tarinat ovat äärimmäisen tärkeitä vaikkakin kivuliaita osittain. Kuvailen ne sirpaleiksi, jotka edellyttivät askellusta, vaikka tiesi niiden tuottaen tuskaa ja jälkensä jättäviä arpia. Mutta ne arvet ovat lujittaneet minuutta ja rohkaisseet uteliaisuuteen.

Modernit identiteetit ovat pirstoutuneita niin sanottuja ”hajakeskitettyjä” identiteettejä. Psykoanalyytikko Sigmund Freud (1856-1939) ajatteli hajakeskeisyyden toteutuvan tiedostamattomasta löytämisestä. Tämän ajatuksen mukaan tiedostamattomat psyykkiset ja symboliset prosessit, jotka toimivat eri logiikalla järkeen verrattuna, koostavat identiteetin rakenteen. Tämä poikkeaa taas Filosofi Renè Descartesin (1596-1650)

"ajattelen siis olen" aforismin julistamasta merkityksestä, joka tukee sanomallaan rationaalista subjekti käsitystä. Kaikesta siirtymisestään ja muutoksesta huolimatta pyritään hahmottamaan itseys eheänä kokonaisuutena, mutta siirtymiset saattavat aiheuttaa pirstoutumista hajontaa hahmottaa oma minä. Tästä hajakesittymisen identiteetistä voi seurata identiteettikriisi. (Hall 2002,20.)

Identiteettikriisi haastaa vanhoja käsityksiä minuudesta ja horjuttaa opittuja kaavoja, joihin yksilö on rakentanut minuuden käsityksen. Identiteettikriisi lujittaa, muokkaa ja kehittää subjektiä modernissa muuttuvassa ympäristössä. (Hall 2002, 7.) Myös epätietoisuus omasta ammatista voi aiheuttaa identiteettikriisin, mutta identiteettikriisin ratkaisemiseen näyttäisi vertaistuki ja keskustelu samassa tilanteessa olevien kanssa olevan tehokas lääke. Tämä kiteytyy seuraavassa siteerauksessa, jossa teollinen muotoilija ja taiteen tohtori Kirsikka Vaajakallio (2013-10-02) pohtii teolliseksi muotoilijaksi valmistuksen jälkeistä jatko-koulutuksen aikaa, jolloin oman ammatin työnkuva ja rooli olivat sumean peitossa:

"--Toinen suurempi identiteettikriisi minulle iski kun lopputyön jälkeen päätin jatkaa muotoilun tutkijana ja aloitin väitöskirjan tekemisen. Pohdin useamman vuoden ajan muotoilijaidentiteettiäni: olenko muotoilija vai tutkija, mikä on näiden kahden suhde? Pohdintojen, samassa tilanteessa olevien tutkijoiden kanssa käytyjen keskustelujen, ja työn aikana muotoilun menetelmien soveltaminen ja kehittäminen useissa erilaisissa palveluiden kehitysprojekteissa, lopulta auttoivat minua löytämään oman ammatti-identiteettini, joka nimenomaan nousee tästä yhdistelmästä.--"

Teoksessaan Hall (2002) jakaa Identiteetin kolmeen käsitykseen selkeyttämisen vuoksi. Nämä kolme käsitystä ovat valistuksen subjekti, sosiologian subjekti ja postmoderni subjekti. Käsitteistä ensimmäinen perustuu yhtenäisen yksilön merkitykseen, jossa ajatellaan " tietoisuuden ja järjen ympäröivän keskuksen muodostuvan sisäisestä ytimeä, joka taas on ollut olemassa heti ihmisen syntyessä. Tämä ydin kehittyi auki jatkuvana identiteettinä. Valistuksen subjektin kautta ajateltuna on siis individualistinen identiteettikäsitys. Sosiologian subjekti heijastelee modernin maailman monimutkaisuutta tietoisuudesta itseän. Identiteetti on kokoajan vuorovaikutuksessa ympäröivään maailmaan, kulttuuriin ja yhteisöön. Sosiologian subjektin "ydin" on tosi minä, joka altistuu ympäristön vaikutuksille muokkaantumalla. Käsityksen kautta voidaan ajatella olevan sisä- ja ulkopuoli, joiden välille identiteetti rakentaa sillan. Identifikaatioprosessit (liikkuvuuden ja muutosten myötä syntyneet), joilla pyrimme liittämään itsemme kulttuuriin identiteetteihin muuttuvat alati haasteellisemmiksi, jolloin näkökohdaksi identiteetin tarkastelulle on postmoderni subjekti. Postmoderni subjekti ei omaa pysyvää identiteettiä. Subjekti ei rakennu yhtenäisen minän varaan, vaan poimii eri aikoina identiteettejä. Ritiriitaisuudet ja tunnekuohut sisällämme aiheuttavat vaihtelevia identifikaatioita. Uskomus yhtenäisestä ja yhdestä identiteetistä on vain turvaa tuova lohtukertomus itsestämme. (Hall 2002, 21-23.) Mielestäni nykymaailmassa ihminen on mitä enevämissä määrin alttiimpi ympäristön vaikutuksille. Ihminen on mukautuvainen ja pohjimmiltaan sensitiivinen ajan, paikan ja tilanteen tuomiin vaatimuksiin. Koen, että postmoderni subjekti vaikutusherkkyydeltään kuvaa minua parhaiten.

Identiteettiä ei pitäisi tarkastella yhtenä muodostumana vaan pikemminkin identifikaatioprosessien kautta, koska identiteetti kehittyy ajan mittaan tiedostamattomista löydöksistä ja muutoksista. Identiteetti ei kum-

pua yksilöstä valmiina kokonaisuutena, vaan kokonaisuuden puutteesta joka täydentyy ulkopuolisten tapojen kautta, joilla saavuttamme kuvan näkemyksestä toisten silmin. (Hall 2002, 150-153.)

Vastakohtat täydentävät toisiaan, ilman kontrasteja ei voi nähdä merkityksiä. Identiteettiä tarkastelemalla erojen kautta pystyy havainnoimaan oman yhteyden ympäröivään kulttuuriin. Lingvistiikka tutkimusmenetelmän mukaan merkityksellisyyden kannalta eroilla on väliä; merkityksettömyydellä eksistensiaali ei voi toteutua (Hall 2002,153).

Kielen merkitys identiteetin muodostumisessa on tärkeää. Diskurssit ovat puhe -ja ajattelumetodeita, joilla esitetään asioita. Se millä kielellä puhutaan, mitä puhutaan ja kenen kanssa puhutaan luo merkityksiä itseyteen ja kuuluvuuden tai kuulumattomuuden tunteeseen. Eron tarpeellisuus nousee esiin dialogissa toisen kanssa, jotta merkityksiä pystyy syntymään (Hall 2002, 154). Mielestäni omaa identiteettiä tarkastellessa on kyettävä vertailemaan nykyistä minää entiseen minään ja pohtia sen kautta edellytyksiä tulevaisuuteen ja tulevaan ammattiin. Pohtiessani itseäni opiskelujen alussa, tunsin olevani tietämätön valitsemani ammatin tuomasta monimuotoisuudesta. En ymmärtänyt, kuinka paljon eri asioita suunnittelutyössä tulisi ottaa huomioon ja alan monimuotoisuus oli epäselvä. Pidin taiteen osuutta muotoilun ammatissa erityisen suurena, jonka nyt olen ymmärtänyt olevan taustana, inspiraation lähteenä sekä ammatin vastapainona, jota ilman suunnittelu ei kuitenkaan voi edetä. Ammattikorkeakoulun opiskelumetodit, uusi ympäristö ja ihmiset sekä nopea uusien asioiden omaksuminen toi haasteensa ja ne vaikuttivat omaan identiteettiin ja kuvaan muotoilijan ammatista.

Kuva 3: Identiteetti rakentuu monesta eri palasesta.

2.1.1 Diskurssi identiteetistä

Performanssitaiteilija Aapo Korkeaoja (2013-07-31) kertoo, kuinka hän lapsena päätti alkaa taiteilijaksi ja se ajatus on seurannut häntä koko hänen elämänsä ajan. Opiskeluajat vahvistivat hänen luovaa ammatti-identiteettiä.

Identiteetti alkaa rakentua jo silloin, kun vauva hahmottaa ympäristöään ja pyrkii löytämään hänelle turvallisuutta tuovia tuttuja elementtejä, kuten vanhempien kasvot, omat lelut, koti jne. ympäristöstään. Näistä havainnoista lapsi saa mielihyvän ja hallinan tuntemuksia, joita hän osoittaa ilmeillä ja eleillä. Esimerkiksi lap-

sen nauraessa, hän saa ympärillä olevat hassuttelemaan hänen leluillaan. Nämä ensimmäiset vuorovaikutukset ihmisten parissa vahvistaa lapsen tietoisuutta vaikutusmahdollisuuksistaan ympäristöä kohtaan. Tietoisuus omasta ympäristöstä kehittää identiteettiä ja tunne ympäristöön kuulumisesta vahvistaa identiteettikäsitettä.

Tanssi on aina ollut läsnä tanssipedagogi opiskelija Rebecca Laube-Pohton (2013-09-05) elämässä. Hän on aloittanut tanssin jo 6-vuotiaana ja tällä hetkellä hän on kolmannen vuoden opiskelija Turun ammattikorkeakoulussa. Hänen isänsä on valokuvaaja ja graafinen suunnittelija ja veljet musiikillisesti lahjakkaita, joten Rebecca Laube-Pohto on ollut luovuuden ympäröimänä aina.

”En olisi minä, jos ei olisi tanssia. Vaikka tavoitteet ja tyylit muuttuu, niin tanssi vaan on ja tekee minusta minut. Kai se on ilmaisumuoto, mutta minulle se on minuutta.” Kiitos vanhempien, he rohkaisevat lapsiaan entistä enemmän luovuuden pariin ja tämän kaltaisia luovia taiteilijoita kehittyy maailmaan entistä enemmän. Luovan toiminnan läsnäolo elämän alkua ajoista asti rakentaa identiteettiä ja johtaa mahdollisesti taiteilijuu-teen. Kun ihminen jo lapsena tutustuttaa tiettyyn harrastukseen ja toimijuuteen, se ikään kuin alkaa juurtua subjektiin. Myös vanhempien ja läheisten luovuus tarttuu lapseen, koska perhe ja läheiset ovat hänen heijon-sonsa ja näin ollen hän lähtee rakentamaan minä käsitystä peilaamalla itseään heihin. Laube-Pohto ottaa myös identiteetti kysymykseen kehollisen kannanoton. Keho on tanssija työkalu, jolloin identiteetti ja itsetun- to on haastavan tilanteen edessä. Ensimmäin jo vaatteet vaikuttavat omaan tanssillisiin tekemiseen. Itselleen on joskus jopa turhan kriittinen, jolloin taiteen tekeminen kärsii, eikä itsestään saa annettua kaikkea esiin. Harjoitustilanteissa, tanssisalissa peili vaikuttaa olevan tanssijan ystävä ja vihemies. Se heijastaa kokonai- suuden, se paljastaa virheet ja onnistumiset ja ennen kaikkea olet itsesi kanssa peilin edessä aseeton. Tämä vaikuttaa myös itsetuntoon, joka tulee esiin myös tanssija Outi Suontaustan opinnäytetyössä ”Tanssiva Itse- tunto”. Tätä opinnäytetyötä tarkastellaan myöhemmin osioissa 5.2.2.

Keskusteluni Dramaturgi-näyttelijä-maskeeraja Veera Airaksen (2013-08-19) kanssa ilmeni perheen luovuu- den esiintyvän intensiivisesti hänen arjessa. Perheen vanhemmat toimivat musiikin parissa ja isoäiti, Liisa Walden-Hallamaa, työskenteli Arabian tehtaalla vuonna 1945 ja vuodesta 1957 eteenpäin taideosastolla ke- ramiikan parissa. Airas kuvailee iso-äitiään hyvin vahvana persoonana, joka näkyy myös vahvasti Airaksessa itse. Hän kertoo olevansa hyvin oman tiensä kulkija ja vihaa lokeroitumista. ”I keep my options open!” tul- kitsee Airas. Hän kokee olevansa villi ja vapaa. Airakselle on myös kerrottu hänen asuvan ihan omalla pla- neetalla, joka kertoo hänen taiteilijuuden omaperäisyydestä. Vahvat mielipiteet, omaleimainen teatterin te- keminen ja pyrkimys perfektionistiseen taiteen tuottamiseen ovat hänelle tyypillistä. Myös eri kulttuureissa asuminen on vahvistanut Veera Airasta ihmisenä. Hän valmistui dramaturgiksi ja näyttelijäksi Englannissa ja koki eri kulttuurissa elämisen helpottavalta Suomen jälkeen. Hänen mukaansa Suomessa tehdään teatteria teatterin vuoksi ja unohdetaan sekä näyttelijöiden että katsojien nautinto.

Airas (2013-08-19) pohtii myös opiskelua Suomessa. Hänen ajatuksensa on se, että opiskelu Suomessa on samasta puusta veistettyä, opiskelijat ovat kuin pajuja, jotka menevät sinne, minne muut heidän haluavat menevän. Opiskeluaikoinaan Suomessa (kuvataideopinnot) hän ei koskaan ollut semmoinen, mikä hänen oli- si kuulunut olla. Hänen tyyliään ei aluksi ymmärretty, mutta kun Airas piti surrealistisen naivistisen tyylinsä itsepintaisesti omanaan, alkoivat opettajat itse asiassa pitämään hänen tyylistään. ”Tämä puu ei mene sinne

mihin muut haluu. En ole paju!” Airaksen vinkki erottuvuuteen on se, että näiden ”pajujen” tulisi uskaltaa olla kuuntelematta muita.

Ammatti-identiteetti rakentuu tuskin koskaan valmiiksi kokonaisuudeksi ja sen paikantaminen vie aikaa. Design Manager Viivi Lehto- Peltomäki (2013-10-11) kertoo, ettei hänellä ole solidia ammattitietä, jota kulkea, vaan hän kulkee omalla ammatillisella polullaan kehittämällä itseään eteenpäin. Juuri tahto kehittää itseään muodostaa hänen ammatillisen polkunsä. Se vie häntä seuraaviin ammatillisiin paikantumiin. Taitojen kehittyminen ohjaa uusiin projekteihin ja alan eri paino-alueisiin.

Teollisen muotoilun opiskeluaikanaan Lehto-Peltomäki asetti työpaikka vaihtoehtoikseen in-house muotoilujan, muotoilutoimiston tai oman yrityksen. Ennen opinnäytetyötään, hän päätti perustaa oman yrityksen, jonka jälkeen ammatti-identiteetti alkoi hiljalleen kehittyä tiettyyn suuntaan eri projektien kautta. Musta Design on muotoilu ja suunnittelupalveluiden tuottamiseen, suomalaisten muotoilijoiden ja tuotemerkkien agentointiin erikoistunut yritys. Lehto-Peltomäki on yrityksen perustaja ja toimitusjohtaja. Hän kasvoi managerin rooliin tutkimisen sekä eri projektien ja hankkeitten kautta. Hän toimii myös AGMA ry:n puheenjohtajana. EU-rahoitteinen sillanrakentajat-hanke sekä AGMA ry toiminta perustuu suomalaisten luovien alojen liiketoiminnan edistämiseen sekä viennin ja kasvun osuuden lisäämiseen. Nämä ovat vahvistaneet hänen ammatillista polkuaan Design Managerina. Lehto-Peltomäki haastaa itseään kehittämään isompia rakenteellisia käytäntöjä ja liiketoiminnallista toimintatapaa (luovan alan) Suomessa. Koko luovan alan toimintakulttuuri vaatii muutoksia.

Viivi Lehto-Peltomäki uskoo muotoilualan kehittyvän Go-Designin suuntaan, jonka yksilöt muodostavat mahdollisesti Design Managerin kanssa yhteistyössä. Hänen mukaansa Suomi tarvitsee kipeästi luoville aloille välittäjäportaan, jonka Go- Design aate voi tarjota. Hänen mukaan on tärkeää kehittää Suomi kuvaa ulospäin ja saada luoville aloille kauppallistumista, jota luovien alojen toiminta voisi säilyä laadukkaana jatkossakin. Hänen määrätietoinen asenteensa heijastuu myös filosofisesta lauseestaan; ”Unelmoiminen vaatii rohkeutta, unelmien toteuttaminen kovaa työtä.” (Lehto-Peltomäki, 2013-10-11.)

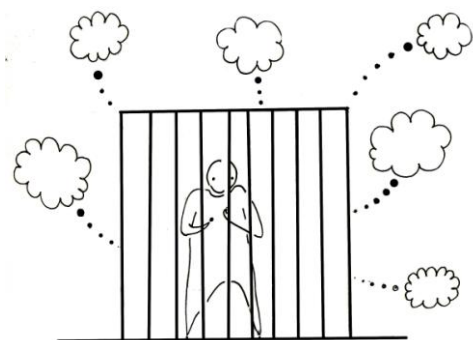
2.1.2 Itsetunto

”Epäröinnin kynnyksellä kysy, kuinka paljon rohkeutta uskallat tänään jättää käyttämättä.”
(Tommy Tabermann)

Itsetunto on merkityksellinen osa ihmistä. Huonon itsetunnon omaava ihminen kokee itsensä arvottomamaksi muihin nähden, mikä heikentää suorituskykyä. Nykyajan asettamat paineet ja odotukset horjuttavat ihmisen käsityksiä omasta kyvykkyydestään olla oma itse ja suoriutua erilaisista tehtävistä. Koska luovalla alalla ilmaistaan itseään, on itsetunnon merkitys suuri. Vaatii rohkeutta tuoda omat näkemykset esille. Kun on hyvä itsetunto, tiedostaa oman arvokkuutensa. Kun ymmärtää oman osaamisen tason ja omat hyvät puolensa, pystyy toteuttamaan itseään hyvin. Kuten Laube-Pohto(2013-09-05) kertoo tanssiopintojensa alussa olleensa hyvin kriittinen teknisestä osaamisestaan ja koki epävarmuutta taidoistaan. Vanhemmiten, kun tie-

dostaa omat parhaat puolensa, lavakarisma on lisääntynyt ja tietyllä tapaa itsevarmuus tekemisessä ja yleisön edessä ovat vahvistuneet. Laube-Pohton mukaan lisäksi se, että opintojen alussa tärkeänä pidetyt asiat olivat hyvin pinnallisia, kuten tekninen osaaminen ja opiskeluvuosien edetessä syvälliset merkitykset, kuten miksi jokin liike tehdään, on muodostnut tärkeämmäksi arvottamisen kohteeksi omassa ammatissa. Tämä arvottamisen muutos vaikuttaa myös itsetuntoon eli tiedostaa omat kyvyt ja asiat, joita pitää tärkeinä. Näiden seikkojen kautta osaa eri tavoin vahvistaa omaa itsetuntoa. Tiedostan itsessäni epävarmuutta, joka osaltaan horjuttaa toimintaani eri ympäristössä.

Opiskelujen aikana itsetunnon muutosten kohtaaminen voi vaikeuttaa uusien asioiden omaksumista ja tuo epävarmuutta omista kyvyistä. Kritiikki, vertailu ja itsensä kehittäminen haastaa yksilöä pärjäämään opiskeluaikana tuomasta aikavaatimuksista. Kun aika on rajallinen, täytyy pystyä omaksumaan uusia asioita yhä nopeammin. Koulun asettamat paineet valmistumisajoista ja opintojen etenemisestä voivat toisinaan horjuttaa itsetuntoa. Ei timanttiakaan voi loputtomiin hioa, stressi saa aikaan asioita. Maailma on täynnä aikarajoja ja viimeisiä palautuspäiviä ja ilman niitä emme voi edetä. Samu-Jussi Koski (2012-10-23) uskoo lyhytjännitteisyyden voimaan; pitää osata unohtaa sen mitä on tehnyt, ettei jää ikään kuin tuleen makaamaan ja pohtimaan työtään liian pitkäksi aikaa. Täytyy luopua tekemästään työstä ja siirtyä eteenpäin. Koski sanoo, ettei pitäisi jäädä mukavuus alueelleen, vaan ajatella, että se mitä on ennen tehty ei riitä, vaan on otettava askel eteenpäin. Työssä oppii, työtä tekemällä identiteetti kehittyy. Samu- Jussi Koskelle (2013-08-01) opeteltavana asiana on ollut stressin sietokyky, jonka hän mieltää suunnittelijan tärkeimmäksi ominaisuudeksi. Stressin avulla ihminen oppii luomaan uusia ratkaisuja ja selviytymismalleja paineen keskellä.

Kuva 4: Ajatusten vanki.

2.2 Postmodernismin näkökulma

Eräänlainen kannanotto modernia yhteiskuntaa kohtaan on postmoderni aate, joka kyseenalaistaa tiettyjen normien kautta tavoitteellisuuteen pyrkivän tavan elää elämää. Postmodernismi on taiteen ja filosofian suuntaus, modernin ajan jälkikehityksellinen aika. Koska postmoderni ei ole yhtenäinen aate tai tyyli, sen merkitys on erilainen eri ihmisille. (Bauman 1996, 7-11.) Postmoderni on vapautta ja rajattomuutta, monimuotoisuutta sekä kykyä sulautua nykytilanteeseen sen edellyttämin tavoin. Zygmunt Bauman (1996) aloittaa kirjassaan postmodernin määrittelyn luottelemalla postmodernille tyypillisiä ominaisuuksia. Hän kuvailee sen olevan mm. hengen tuote, joka uhmaa lajijakoa veisto- ja maalaustaiteen välillä ja vastustelee kategorisointia tyylien, taidegallerioiden ja kaiken muun välillä. Postmoderni on riemua vapaudesta tavoitella asioi-

ta, joissa tuntee epävarmuutta. Aate myös kysyy, onko jokin asia tavoittelemisen arvoista ja millä perusteella. Postmoderni on reflektoituva mielentila, jolla tarkastellaan omia tunteja ja sen kautta avoimesti pystytään kertomaan oppimistaan asioista. Postmodernin määrittelyssä rajattomuus ja vapaus sekä välinpitämättömyys rajallisuudesta korostuvat. (Bauman 1996, 21-22.)

Postmodernismissa taiteilijakuva on muuttunut modernismin luovasta työskentelevästä ja hyvää muotoa etsivästä sankaritaiteilijasta moninaiseksi, kansainväliseksi visuaalisen kulttuurin toimijaksi, joka pystyy ammentamaan teoksiinsa vaikutteita sekä paikallisista että globaaleista ilmiöistä. Identiteetin (etninen, kansallinen, seksuaalinen, sukupuoli-) tutkiminen onkin ollut monen postmodernistisen taiteilijan työskentelyn lähtökohtana. (Jyväskylän yliopisto 2013.)

Postmodernin pääperiaatteisiin kuuluu mm. yksilön riittämättömyys ja keskeneräisyys, eikä identiteettiä niinkään ole vahvistettu. Pysyvää identiteettiä ei siis ole. Identiteetin rakennus koostuu peräkkäisistä yrityksistä ja erehdyksistä, eikä varsinaista tavoitepistettä ole. Postmodernissa ei puhuta minän kehitymisestä tai minä rakentamisen elämän projektina, vaan pikemminkin minäkoostamisesta. Minäkoostaminen kuvaa paremmin postmodernin identiteettikäsitystä, koska päämäärät puuttuvat, eikä pysyviä kehityssuuntia ole olemassa. Tämä koostaminen muodostuu toisistaan riippumattomista viittauspisteistä ja hetkellisten päämäärien ohjaus saattaa toisessa hetkessä menettää ”oikean” aiemmilta toiminnoilta. (Bauman 1996, 200-201.)

Postmoderni näkemys korostaa yksilön vapautta valita asioita, tehdä asioita ja ajatella asioita. Vapaudella on kuitenkin rajansa, sillä liika vapaus voi muuttua sietämättömyydeksi. Bauman korostaa moraalien olevan sosiaalisuuden lähtökohta, eikä sen tuotos. Postmoderni on modernin tulemistakin itsetietoisesti ymmärtämällä, että moderni yhteiskunta ja kulttuuri on rakennelma meidän teoista ja toiminnoista sekä sen prosessoituminen tietoisuudestamme ja tuntemuksistamme. Postmodernin minäkäsitys ulottuu itsetietoisuuden lisäksi oman mahdollisuuden tunnustamiseen. Identiteetti postmodernissa ajattelussa muotoutuu tehtäväksi, jota on refleksiivisesti valvottava ja on ikään kuin alituinen velvollisuus. Sitä on ylläpidettävä ja kehitettävä, mutta ajan ja paikan yhteyttä tälle toiminnolle ei ole. (Bauman 1996, 7, 17-18, 182.) Mielestäni käsitys postmodernista identiteetistä on kuin lemmikki, jota täytyy hoivata ja pitää silmällä. Tämän lemmikin tulee saada ottaa kuitenkin vaikutteita ympäristöstään, kehottaa sitä uteliaisuuteen, jota tämä lemmikki kehittyisi ja kasvaisi osaksi itseä.

Myöhäismoderniteetin aikakaudella syntynyt hybridinen kulttuuri käsite perustuu yksilön taustakulttuurin ja uuden kulttuurin olemassa olo. Taustakulttuurin olemassa olo tekee identiteetistä pirstoutuneen ja ”kadotettun” kulttuurin eheys on savuttamattomissa. Kahden kulttuurin loukussa on yksilön suoriuduttava toimimaan kahden kulttuurin mukaisesti ja käymään keskustelua niiden välillä. Tällaisen yhteensulautumisen ja hybridilisuuden uskotaan olevan vahva luovuuden lähde. (Hall 2002, 71-71.) Tapaus Memphis on yksi esimerkki postmodernin lumosta.

2.3 Tapaus Memphis

1980-luvulla perustettu Memphis-ryhmä toteutti kokeilevaa tuotesuunnittelua Milanossa näyttelyllä, jonka esineistö ja tyyli ilmensivät tunteita kuohuttavia kärjistyksiä. Esineistön tavoitteena oli tarkastella ihmisen ja

tuotteen tunnesuhdetta analysointineen. Taideobjekteja pyrittiin arkistamaan käyttöesineiksi, jotka suunniteltiin edullisiksi sarjatuotantoesineiksi. Memphis- muotoilu korosti tietoista esittävyttä ja muodon uudenlaisia viittauksia. Värejä käytettiin ennakoluulottomasti yhdistetynä erikoisiin muotoihin. Muodot eivät olleet suhteessa oikein ja kokeilut olivat arvaamattomia. Esineet olivat yksinkertaisia, edullisia arkitavaroita. Nämä leikkisät ulkoasun omaavat esineet herättivät niin ilo kuin ärsytystä. Memphisin tuotanto osoitti, että muotoilu pystytään suunnittelemaan kaikille, erilaisille elämäntavoille ja aisteille. Tuotanto toimi ikään kuin vasta iskuna funktionalismin unoiversaaleille muodoille. Tällä uudella kannanotolla oli myös kääntöpuolensa; uuden innostuksen myötä seurauksena oli laaja plagiointi, jota sovellettiin massatuotantoon halpana villityksenä, joka toi torjuvan asenteen. Tästä syystä funktionalismin turvallinen, selkeälinjainen muotoilu jatkoi valtakautta. (Vihma 2008, 150.) 2000-luvun ”Memphis- ilmiö” voisi olla ekologisesti kantaaottava Trash Design ilmiö. Ylen Taiteilijaelämää puheohjelmassa romumuotoilija Henrik Ekbom (2013-09-21) kuvailee itseään olevan välimuoto taiteilijasta ja muotoilijasta. Hän luo uusia tuotteita ja käyttötarkoituksia pois heitetyille tavaroille, ”romuille” ja kannustaa näillä luomuksillaan ihmisiä itse tekemään samankaltaisia tuotteita. DIY (do it yourself) –kulttuuri vahvistuneen osaltaan trash design kautta ja toimii ikään kuin osallistavana muotoiluna. Nyt jokaisella on mahdollisuutensa olla oman elämänsä ja arkensa muotoilija.

Ekbomin mukaan trashdesign ei jurikaan eroa muotoilusta, ainut mikä luo eron on se, ettei tiedä mitä materiaaleja on käytettävissä. Se mikä saa ihmisen maksamaan 8000 euroa romupöydästä on Ekbomin funktio-naalisuus; sen pitää olla oikean korkuinen, oikean levyinen, oikean näköinen, sen täytyy sopia ympäristöön. Sitten pitää olla se tarina, mitä se pöytä viestittää ja se statusarvo, mitä siinä on. Jos onnistut rakentamaan ns. brandin tuotemerkin tästä romusta, se on ikään kuin kodin viherpesua, toimiston viherpesua. Lisäksi se on aina hyvä keskustelun avaus ”oletko nähnyt meidän uutta pöytää?” samalla kertoen kuka sen on suunnitellut tai mikä sen pöydän statusarvo on. Silloin yksilö on nostanut itsensä uudelle tasolle. Imagon rakennus lienee trash designin lisä-arvo. Romumuotoilussa uniikkisuus tekee siitä haluttavan.

2.4 Ammatti-identiteetti

”Todellisuudessa hyvä putkimies rakastaa sen työtä, on ylpeä siitä ja takaa laadun ylpeyden ja ammattiiylpeyden kautta. Ja tekee asioita niin, että muutkin arvostaa niitä, liittyen siihen omaan ammattiiylpeyteen, kutsumukseen.”

Performanssitaiteilija Aapo Korkeaoja (2013-07-31).

Kutsumus on se, joka meidät ihmiset saa valisemaan ammatin, jota haluaa tehdä. Sisimmäiset pyrkimykset ja piirteet, joihin uskoo samaistuvan, johdattaa meitä kohti tietyn alan asiantuntijoiksi. Jos ei asiantuntijoiksi, niin ainakin ammattilaisiksi ja osaajiksi. Erilaiset ominaisuudet, tunnukset, piirteet, jotka kuvaavat ihmisten samaistumista omaan ammattiinsa, muodostaa ammatti-identiteetin. Ammattia ympäröivät tieto, taito ja arvostus, jotka omilta osiltaan rakentaa ja kehittää jokaisen ammattilaisen identiteettiä.

Ammatti-identiteetti käsittää yksilön samaistumisen oman ammattinsa ominaisuuksiin ja sen edellyttämiin vaatimuksiin, kuten esimerkiksi arvoihin, normeihin ja käytäntöihin. Ammatti-identiteetti on identiteetin tavoin prosessi, jossa korostuu erityisesti yksilön motivaatio omaa ammattia kohtaan. Ilman motivaatiota, kehittyminen ei toteudu, eikä ammatti-identiteetti pysty muodostumaan vahvasti. Edellytyksenä identiteetin

kehityksellä on ammatin selkeä määritelmä yhteiskunnallisesti, jotta ammatin normeihin ja tavoitteisiin voi samaistua. Se, jotta samaistuminen johonkin itsensä ulkopuoliseen voi tapahtua, tulee käsitys omasta minäkuvasta olla tiedostettuna.

Ammatin täytyy olla myös olla piirteiltään erottuva toisiin ammatteihin nähden, jotta samaistuminen omaan ammattiin on selkeää ja onnistuu. Ammatti-identiteetissä yksilö hakee paikkansa omalta alalta, omien taitojen ja tietojen kautta. Yksilö siis hahmottaa identiteettiään ammatillisesti oman kehityksen myötä ja näiden valmiuksien ansiosta pystyy löytämään paikan yhteiskunnasta. Tämä viittaa ammatilliseen sosialisatioon. Sosiaalisatiosprosessin alussa, ammattiin opiskeltaessa, yksilö muodostaa kuvaa tulevasta ammatistaan harjoittaessaan tiedollisia ja taidollisia kykyjä. Sosiaalisatiosprosessissa yksilö asettuu ammattiyhteisöönsä jäsenenä. Ammatillisessa identiteetti prosessissa vuorovaikutukset ovat niin ikään olennaisia.

Pro gradu-tutkielmassa Laura Hyvönen käsittelee ammatti-identiteettiä uudelleen kouluttamisessa ja uudessa ammatissa. Hyvönen nostaa esiin, kuinka merkityksellistä ammattiin oppimisessa ja ammattikäsitteen muodostamisessa on koulutusvaiheen ohjaajan tai opettajien valinta ja heidän tarjoama tuki ja vuorovaikutus. (Hyvönen 2008, 19.) Kun joku uskoo kykyihisi, alat itsekkin uskoa niihin. Se on tavoite, jota liian harvoin korostetaan.

Kuva 5: Ammatti-identiteetti koostuu ammatille tyypillisistä ominaisuuksista.

3 LUOVUUS

Luovuus on tapa ratkaista ongelmia antisystemaattisella tavalla. Neroutta tuottavat oivallukset ovat luovia toimintamalleja. Luovan ajattelun taito on divergenttistä ajattelua, joka poikkeaa älykkyystestien mittaamasta konvergentista ajattelusta (Uusikylä, Piirto 1999, 23).

Veera Airas (2013-08-19) kuvailee, kauneuden voitelevan sielua, eikä varsinaista inspiraatiota tarvitse etsiä. Heittäytyminen, ideointi ja ajatusten rajoittamattomuus luonehditaan luovuudeksi. Luova hulluus on mielen rajoittamattomuutta, ajattelun villiä ja vapaata virtaavuutta. Luovuus elää. Jos luovuutta ei ravitse, se kuihtuu hetkellisesti. Feenix-linnun tavoin luovuus kuitenkin syntyy aina uudelleen, kun luovuudelle tarjotaan se

palo, mikä kehittää ja ylläpitää sitä. Sponttaanius näyttäisi olevan elinehtona luovuudelle. Luovuudelle täytyy tarjota impulsseja, jotka kehittävät sitä. Ehkä luovuus on ikuinen lapsi, joka tarvitsee virikkeitä viihtyäkseen.

Kun on hyvä olla, uskaltaa rohkeasti olla erilainen pohtii Kirsikka Vaajakallio (2013-10-02) luovuudesta. Luovuus vaatii rohkeutta erilaisuuteen ja Vaajakallio pyrkii kehittämään ja ylläpitämään luovuuttaan pitämään silmät avoinna. Hänen työskentelynsä erilaisissa kehityshankkeissa antaa tilaa luovuudelle.

Muotoilijana pyrin pitämään taiteen ja sen tarjoamat vaikutukset työssäni. Nautin taiteesta kaikista sen eri muodoissa. Tunnen kuitenkin olevani muotoilija, joten innovaatiot ja nerokkuus tuovat minulle luovuutta. Ihmiset inspiroivat ja kannustavat etenemään työskentelyssä. Kauneus ja mieluisat paikat antavat voimaroja omaan työskentelyyn. Tämä työ on siis toteutunut ihanissa ympäristöissä ihanien tarinoiden ympäröimänä.

3.1 Luovuus+Minä= Illuusio

Humanisti psykologi Abraham Maslow on korostanut oikeutta itsensä toteuttamiseen yksilön ainutlaatuisuutta unohtamatta. Jokainen luo oman eksitenssinsä ja tekee omat valintansa, jotka muodostaa kunkin elämän. (Uusikylä 1999, 31.) Luovuus on tosin yksilöllistä. Jokainen voi määrittää luovuuden omalla tavallaan, toisille luovuus on piirtämistä ja toisille se voi olla matemaattisten yhtälöiden koreografiaa. Identiteetin tavoin luovuus perustuu subjektiivisyyteen. Luovuus on jopa yksi osa-alue identiteetistä. Se modifoituu yksilön taustan sekä ympäröivien tilanteiden ja interventioiden mukaan.

Kirjassa "Pikku Prinssi" kirjoittaja kertoi "isojen ihmisten" ymmärtämättömyyden hänen luovuuttaan kohtaan. Esitellessään piirrosta aikuisille pelottavasta boa käärmeestä, joka sulatti elefanttia, he näkivät piirroksessa hatun. Kun poika piirsi poikkileikkauskuvan samaisesta käärmeestä, käskivät aikuiset lopettamaan pojan piirtämisen ja keskittymään "oikeisiin aiheisiin" kuten maantiede tai historia. Tämä sai pienen 6-vuotiaan poikalapsen jättämään luovan harrastuksen. (De Saint-Exupéry 1970, 9-10.) Pieni lapsi heittäytyy ja uskaltaa rohkeasti tuoda näkemyksensä esiin. Muotoilun tai taiteen opiskelujen alkuaikoina, opiskelijat ovat näitä rohkeita pienokaisia, jotka eittämättä osoittavat näkemyksiään maailmasta, kunnes "isot ihmiset", opettaja mentorit, kertovat, miten asiat tulisi tehdä oikein. Se palo, mikä alussa opiskelijoilla on, tukahtuu nopeasti kritiikin peittoon. Tämä kritiikki karsii ylimääräisen haihatuksen pois ja vannoo "less is more"- käsityksen nimeen. Ylimääräisyydet on karsittu jo muotoilun oppilaitos, muotoilun mekka Bauhauksen ajoilta asti, näin sen pitää toteutua myös jatkossa. Rakentava kritiikki on kuitenkin poikkeus, sillä sen tehtävä on jalostaa taitojamme.

Liian harvoin uskalletaan esittää vahvoja kannanottoja. Samu-Jussi Koski (2012-10-23) haluaa omalla brändillään viestiä vahvuutta, hän suunnittelee ajatteleville naisille kauniita, ajattomia vaatteita. Hänen mukaansa nykyään ei usein kohtaa sellaisia brändejä, jotka rohkenevat esittää mielipiteitä yhteiskunnallisista asioista, vaikka se olisi tärkeää. Jokaisen yrityksen takana on kuitenkin ihmisiä ja ihmisillä on jonkinlainen arvomaailma. Ja ihmiset, jotka omaavat tietyn arvovalinnan, vaikuttavat tietyillä valinnoillaan maailmaan.

Kaikki eivät ole yhtä luovia, mutta luovuus kuuluu kaikille. Luovuudesta tulisi jokaisen nauttia mieleisellään tavalla oli kyse sitten kuvataiteesta, käsityöstä tai matematiikasta. Luovuuden ajatellaan olevan synnynäinen ominaisuus, joka vaatii lahjakkuutta. Aalto university magazin kolumnissa Kari Uusikylä (Toukokuu 2013) kertoo luovuudesta otsikolla ”Suojele luovuutta(si). Uusikylä sanoo synnynäisen kyvykkyyden ja innokkaan opiskelun yhteisvaikutuksen tuottavan luovaa lahjakkuutta ja neroutta. Olemme siis kaikki luovia, kunnes auktoriteetit, normit, oppilaitokset ja työpaikat osaltaan vaikuttavat luovuuden tasoon, jopa sen kadottamiseen.

3.2 Inspiraatio

”Ideat syntyvät pitkän kypsyttelyn tuloksena salamannopeasti, joskus yksin ollessa tai innostavassa seurassa. Ne kumpuavat muistoista, kokemuksista, alitajunnasta, syvältä ihmismielen sopukoista ja aivojen normaalista toiminnasta. Ideoiden synnyssä ei ole mystiikkaa eikä jumalallista alkuperää.”

Arkkitehti Juhani Karanka (2013-10-09.)

Kun luovuus katoaa, etsitään taas intoa ja inspiraatiota. Inspiraatio on jotain, joka saa meissä luovuuden liikkeelle. Se on luovan toiminnan lähde, jonka kukin kokee omalla tavallaan. Toiset hakee inspiraatiota esimerkiksi jostakin paikasta, tunnelmasta, kuvista tai musiikista. Toisille inspiraatio voi olla klisee.

Kirjailija Tuomas Kyrö ei usko inspiraatioon, koska proosa syntyy kirjoittamalla. Työskentelytila on inspiraatioita olennaisempaa. (2013-09-27.) Toiset eivät tunnista omaavansa inspiraatiota työskentelynsä ideoiden lähtökohdaksi. Veera Airas (2013-08-19) lukeutuu näihin henkilöihin. Hänen mukaansa luovuus elää omaa elämänsä, inspiroituminen ja idean löytyminen voi löytyä odottamattomista asioista kuten linnun kakasta. Tämä oli Airaksen esimerkki siitä, kun hän oli ollut alakuloinen pitkän ajan, kunnes kävellessään tammerkoksensillalla hän huomasi jättimäisen linnunkakan, joka sai hänet sekä äärimmäiseen nauruun ja samalla hänelle tuli skenaario lyhyt elokuvasta, jossa linnun tuskallinen odotus palkittiin tämän jättimäisen kakan ulostuloon. Linnunkakkaa tai lintuja, inspiraatioita on monia.

YLE:n tekijänä dokumentissa muotoilija Saara Renvall (2013-03-01) inspiroituu ongelmasta, joka kiteyttää muotoilutyön lähtökohtaisellisen eron taiteilijaa kohtaan. Toki taiteilija voi tarttua johonkin ongelmaan teoksen toteutuksessa, mutta ongelmien luonteet ovat poikkeavia, ainakin ratkaisut ongelmiin muodostuu erilaisiksi keskenään.

Idean synty tapahtuu yksin tai yhdessä. Muotoilija Aamu Song (2013-03-01) kertoo idean kehittämisestä. Kun idea tulee hän kehittää sitä yhdessä kollegansa Johan Olinin kanssa. Ideaa heittelee pöytätenniksen tavoin. Idea on pallo, joita heittelemällä muotoilijat keskusteleval sen kehittymisestä ja vuorovaikutteisuus on läsnä. Se on pelin sääntö.

4 MUOTOILIJA

”Muotoilija on siis ihan hyvä sana kuvaamaan mun ammattia. Se, et se perustuu se nimi muodon antamiseen ja mä koen, et mun duuni on niin paljon enemmän, ku sitä muodon antamista. Et se on enemmänki sitä, että se on mun työkalu muuttaa maailmaa ja se on mun työkalu yrittää tehdä täst maailmasta parempi paikka.” , Saara Renwall, YLE tekijänä dokumentissa.

Form givare, designer, muodon antaja, suunnittelija, palvelumuotoilija, public designer, innovaattori, tuotekehittelijä, design manager. Lista on loputon, tittleitä riittäisi luetteloksi Helsingistä Kuopioon riippuen graafisen ilmaisun fonttikoosta. Nykyään muotoilijan rooli, kuten monien muidenkin ammattien työnkuva, on monipuolistunut muuttuvan maailman myötä. Muotoilija on kehittynyt moniosajaksi ja työnkuva on laajentunut samassa määrin. Täytyy osata ymmärtää ja hahmottaa kokonaisuuksia, johon on integroitunut teknisiä tietoja, käytön vaatimuksia sekä emotionaalisia tarinoita ja kaikkea siltä väliltä.

Perinteinen esteettisyyttä ihannoiva, funktionaalisuuteen peräänkuuluttava muotoilija muotoilee tänään teollisten sarjatuotanto tuotteiden lisäksi mm. palveluita, käyttöliittymiä ja sovelluksia. Hän toimii muotoilujohtajana ja sivuaa graafista suunnittelua. Muotoilija ajattelee tuotteensa loppuun ja pohtii myös itse tuotteen ulkokuoren lisäksi sen pakkaamisen. Ei pidä unohtaa kustannustehokkuutta ja markkina-alueita. Muotoilija, tuo aikamme nero, joka ymmärtää ihmisiä, käyttäjiä ja asiakkaita, raivaa tiensä yrityksen suureen syleilyyn. Jos haluatte yritykseenne menestystä, palkatkaa muotoilija. Jos ette ole jo palkanneet, olette pahasti myöhässä. Tämän todisti Amerikan hento omenainen Steve. Kun Steven omena sitten putosi Nokian Jorman päähän, jätti ”kielletty hedelmä” lommon Nokian lompakkoon. Muotoilija on siis edelläkävijä, mutta onnistunut ennalakoiva muotoilu tarvitsee taakseen joukon tiimpelajia, joiden kristallisoitu älykkyys hioutuu timantin varmaksi artefaktiksi.

4.1 Kaikki alkoi uuden tarpeesta

Muotoilu edustaa elämäntapaa, siinä ajassa ja kulttuurissa , missä se rakentuu, toteutuu ja toimii. Muotoilun juuret ovat lähtöisin 1700- luvun massatuotannon synnystä, jolloin tarve tuotteiden variaabeliuuden oli suuri. Tähän muotoilu oli ratkaisu, koska se vaikutti niin markkinoihin kuin tuotteen suunnitteluun ja näitä yhdessä seuraukseen kulutuskulttuurin uudistumiseen. Monipuolistuminen synnytti muodin ja tyyli-suunnat, joiden kautta kulutustottumukset muuttuivat. Myös yhteiskuntarakenteissa tapahtui muutoksia; teollinen, urbaani elämä syrjäytti maatalousvoittoisen elämäntavan. Teollistumisen tuoma koruttomuus vaati kuitenkin ympärilleen visuaalista kauneutta, jolloin 1800- luvulla rakentui silta taiteen ja teollisuuden välille. Tämä silta oli nimeltään taideteollisuus. (Vihma 2008, 9-14, 22, 28.) Ammattilaiset olivat silloin mm. käsityöläisiä ja tehdastyöntekijöitä.

Tunnetko teollisen muotoilijan?- kirja siteeraa Tómas Maldonadoa teollisen muotoilun määrittelyssä. Tämän määritelmän mukaan vuonna 1964 teollinen muotoilu oli luovaa toimintaa, jonka tavoite on määritellä teollisesti valmistettujen tuotteiden ominaisuuksia. Teollinen muotoilu yrittää käsittää ympäristön tekijät, joihin teollinen tuotanto vaikuttaa. (Simola, Mäkelä 2008, 9.) Toinen kirjan siteeraus on designforbusinessin www-sivujen määritelmä vuonna 2006. Teollinen muotoilu sisältää tuotemuotoilun yhteydessä toteutuvaa muotoi-

lua kuten käyttöliittymän, rakenteen, muotojen ja ulkoasun suunnittelua. Intensiivisen tuotemuotoilun lisäksi, koulutus pätevöittää toimimaan monialaisesti ja erikoisosaajien kanssa. Muotoilumetodien hallinta on tärkeää teolliselle muotoilijalle, jotta innovatiivinen ajattelu mahdollistuu erilaisten tuotteiden ja palveluiden muotoilussa. Loppukäyttäjän rooli on korostunut ja tavoitteena on lopputuloksessa on kaupallista menestystä tuottava erinomainen käyttäjäkokemus. (Simola, Mäkelä 2008, 10.) Ajan muutoksien ja painoarvojen muutokset näkyvät näiden määrittelyjen erilaisuudesta.

4.2 Muotoilijan identiteetti

”En minä tiennyt alakoulussa, että olin oikeasti kiinnostunut muotoilusta, kun harrastin vuolemista ja piirtämistä ja esineiden tekoa yleensäkin.”, kertoo teollinen muotoilija Hannu Kähönen. Hänet palkittiin vuonna 2009 Kaj Franck- muotoilupalkinnolla. Vaikkei Kähönen lapsena tiennyt intresseistään muotoilua kohtaan, hän päätti hyvin nuorena alavalintansa graafisen tai arkkitehtuurin suuntaan. Opiskellessaan graafista suunnittelua, huomasi hän pian erään näyttelyn myötä kiinnostus muotoiluun heräsi. Näin hän aloitti teollisen muotoilun opintonsa. (Veinola 2009, 3.) Luovuus on synnynnäinen osa, jota kehittämällä luova identiteetti kehittyy. Toiminnot piirustuksen, musiikin ja liikkeen kautta lapsi tutustuu itseensä luovana minänä. Heini Riittahuhta (2013-03-01), keramikko-muotoilija ei tyytynyt lapsena pelkkiin värityskirjan tehtäviin ja värityskuvien rajoihin. Jo silloin hän ylitti rajoja ja kuvitti värityskirjan sivuja mieleisekseen. Värien ja piirrosten lisäksi hänellä oli hyvin läheinen kosketus tehtaisiin, koska hänen isänsä työskenteli tehtaassa. Tämä tehdasrakkaus on kulkenut hänen rinnallaan läpi elämän ja osaltaan ohjannut alan valintaan.

Riittahuhta kuvailee työn kuvaansa moninaiseksi; hän on muotoilija ja tuotesuunnittelija, toisaalta hän on keramiikkataiteilija ja tekstiilitaiteilija, alojen limittäisyys on nähtävissä. Muotoilija identiteetti on juuri limittäisyyden kannalta hankala määritellä. Muotoilu koostuu niin monesta osaamisalueesta, monesta työnkuvasta. Muotoilu on hienovaraisia päätösten tekoja, silkkaa ajattelutyötä. Työ seuraa työpaikalta kotiin ja kotoa kahvilaan, kahvilasta kirjastoon. Muotoilija opiskelijat kertovat, että he ovat kokopäivä-töissä. Vaikkei konkreettista suunnittelutyötä tehdä koko aikaa, ajatukset suunnitelmista ja niiden toteutumisesta seuraavat intensiivisesti, joka vaikuttaa muotoilijan identiteettiin. Muotoilija ammattiin ikään kuin kasvaa ja se on osa elämääsi. Vaikka väsymystä omaa ammattia kohtaan tulee toisinaan, silti työn monipuolisuus tekee siitä antoisan. Muotoilijat ovat ihmisiä varten. Arkkitehti Ville Hara (2013-08-07) kokee inhimillisyyden tärkeimpänä omassa työssä. Suunnitellessaan rakennuksia, häntä kiinnostaa enemmän ihmiset kuin talot. Hän käsittää, että arkkitehdin suunnittelutyössä kysessä on kuitenkin sama asia; taloja tehdään ihmisille. Myös se, mikä Haran mukaan tekee työstä antoisan ja mielekkään on se, että pystyy muuttamaan ihmisten elämää ja tuomaan heille onnea pienten asioiden muodossa. Yksimielisesti voidaan sanoa, että halutaan tuoda iloa ihmisille. Se on työn yksi työn palkitsevista ominaisuuksista, joka ruokkii motivaatiotamme tehdä tätä työtä. Ammatti-identiteetin sykli toteutuu ja identiteetti kehittyy sen mukana.

Omien vahvuuksien löytäminen kuuluu muotoilija-identiteetin rakentumiseen. Koska työnkuva kuitenkin pohjautuu yksilön omiin näkemyksiin ja ajatuksiin, kriittisyydeltä ei voi välttyä. Itsekriittisyys haastaa persoonaa, jolloin aseena täytyy käyttää omia vahvuuksia, jotka konkretisoituu lopputuotoksessa. Silloin lisäarvo ja muotoilijan oma tyyli syntyy tuotteeseen. Asiakastöiden ulkopuoliset, omat tuotteet ovat muotoilija Kähösen mu-

kaan terapiaa ja ideat, joita syntyy päivien mittaan, pystyy näissä vasta-painon hetkissä toteuttamaan (Veinola 2009, 3).

Opiskeluajan normit muokkaavat muotoilijoiden ja suunnittelijoiden identiteettiä. Jos ei varsinaisesti muokkaa, niin vaikutukset ovat aistittavissa. Koulussa opetettiin vaatemalliston suunnittelu alkavan inspiraatiosta, muistelee vaatesuunnittelija Samu- Jussi Koski (2013-08-01). Kuitenkin lähtökohta inspiraatiosta ei ollut hänelle se omin tapa toteuttaa. Koski löysi oman toteutustapansa materiaalin kautta; hän etsii ja löytää ensin sopivimmat kankaat, joiden pohjalta tekstiilit muodostuu malleiksi ja yhdessä mallistoiksi. Opiskelut tuovat lähtökohtia ja tapoja, joista suunnittelu ja luova ilmaisu lähtee liikkeelle, muttei niihin pitäisi nojautua liiaksi, koska silloin voi helposti kadottaa itsensä ja oman tyylin. Ja jokaiselle yksilölle on luontevaa oma toteutustapa, joka tekee hänen työstään tärkeän ja arvokkaan. Muotoilun opiskelija Pilvi Ahtinen (2013-09-27) kertoo työskennellessään mieluiten ryhmässä ja jakaamaan omia ideoita muiden kanssa. Joskus alkuidean innostus katoaa, kun ei luota omaan ideaansa. Silloin keskustelu ryhmässä ja ryhmätyön voima tuottaa hyödyn ihmisille. Ahtinen korostaa ideoiden yhdistelemistä ja rohkaisee rajojen rikkomiseen muotoilun keinoin. Tämä näkyy hänen työskentelyssään ja konsepteissaan hyvin.

4.2.1 Analyttinen moniosaaja

Kokonaisvaltainen analyttinen lähestymistapa, jossa muotoilija konsultoi eri alan asiantuntijoita tuoden oman osaamisen muodossa lisäarvon, korostuu muotoilussa (Korvenmaa 2009, 221).

Muotoilija on moniosaaja, joka artefaktia suunnitellessaan pyrkii analyttiseen ajatteluun. Analyttisessä ajattelussa punnitaan suunniteltavan tuotteen ominaisuuksia käyttötarkoitukseen ja merkityksiin, oli kyse konkreettisesta tuotteesta tai immateriaalisesta palvelusta. Tuotesemantiikka on suunnittelun näkökulma, joka tarkastelee tuotteen esittävyttä, merkityksiä ja viittauksia (Vihma 2008, 151). Semanttisessa aspektissa kulttuurilla, elämäntavoilla ja tyylillä on suuri merkitys suunnittelussa. Asiakkaan toiveet edellä toimiva tapa antaa työn luonteelle interventionaalisen luonteen. Työssä ei olla yksin, vaan kohde, jolle tuotetta suunnitellaan, on koko työprosessin ajan mukana. Moniosaajana muotoilija kertoo tarinaa tuotteen muodossa. Tarina tekee tuotteesta kiinnostavan ja halutun.

Muotoilijalla on myös velvollisuutensa. Vastuu niin ympäristöstä, työnsä laadusta, eettisyydestä ja sen toteutumisesta valmistumisprosessissa sekä kehittämisestä niin tuotteiden kuin oman osaamisen osalta on tärkeää. Teollinen muotoilija Kähönen korostaa uuden löytämisen jatkuvuutta sekä kehityksen etenemistätuotteiden mahdollisuus on rajaton ja rajattomuus lisää myös ratkaisuja, jotka tuovat lisä arvoa tuotteeseen. (Veinola 2009, 3.) Muotoilija on siis kaiken moniosaajuden lisäksi vastuunkantaja ja lisä-arvon löytäjä, joka tuo oman persoonallisuuden tuotteeseen tuotteen teknisten rajoitteiden puitteissa. Muotoilijan luovuus ja oma näkemys tulee tuotteen pakkolisten kriteereiden jälkeen. Muotoilijan työskentely on lähtökohtaisesti ongelman ratkaisua. Kuinka löytää sopiva ratkaisu johonkin tiettyyn haasteeseen? Kuinka helpottaa ihmisten arkea?

Muotoilu lähtee liikkeelle ihmisen tarpeesta, johon voidaan vastata jollakin tuotteella. Tämän tuotteen luomisen edellytykseksi on etsittävä tietoa, jota tämän tuotteen luomiseksi edellytetään. Suunnittelussa on siis otettava mukaan monialainen työryhmä, jotta niin fyysiset kuin henkiset resurssit tuotteen ympärillä saadaan toteutumaan. Koska tiedonhankintaa tapahtuu, muotoilijan kokemus ja tietoperusta karttuu. (Ahola 1983, 81-82.) Taiteilija ratkoo ongelmia kanta-aottavalla tavalla. Teos puhuttelee ja taitteelle ei ole asetettu varsinaisia kriteerejä. Eettisenä kriteerinä voidaan kuitenkin iptää, ettei ketään saa loukata, eikä satuttaa. Taide voi kuitenkin toisinaan ravistella tunteita, jonka joku voi kokea loukkauksena. Muotoilija ravistelee tunteita käytännöllisillä ratkaisuuilla. Kaj Franckin sanoin ”kylästymistä seuraa aina uuden tarve, vaihtelun halu.” (Jantunen 2011, 118).

4.2.2 Funktionaalisuus ja esteettisyys

”Kätevä ihminen hankkii ympäristöstään soveliaan raaka-aineen, luonnonvoimia ja fysiikan perusperiaatteita hyväksikäyttäen hän tekee esineen, jonka muoto ja käyttöominaisuudet vastaavat tarvetta.”

Kaj Franck, 1984 (Jantunen 2011, 43)

Form follows function, ’muoto seuraa toimintoa’. Silloin tuotteesta saadaan karsittua kaikki turha pois, päästään tilanteeseen jolloin ei ole enää mitää karsittavaa. Kuitenkin tuotoksen kauneus kyseenalaistuu; onko se enää kaunista muotoilua, mutta jos sen tekee oikealla tavalla, niin silloin lopputulos on onnistunut. (Ekbom, 2013-09-27.) Kaj Franckin mukaan teollisuuden tulisi valmistaa tuotteita, joiden elinikä on ”koordinoitavissa niiden käyttöikänsä” (Jantunen 2011, 80). Funktionaalisuus on nimensä mukaan toimivaa.

Funktionaalisuus on vastapaino historian tyyllisyyden ja esteettisyyden korostamiselle. Funktionalismi oli se keino, jonka syntymisen pyrkimyksenä oli syrjäyttää tämä koristeellisuus kauneus. Funktionalismin halu oli olla arki ja yhteiskuntaa ohjaava suunnitteluperiaatteisto. Suunnitteluperiaatteisto, joka kaikessa rationaalisuudessaan nosti elämän laatua. (Korvenmaa 2009, 98.) Funktionaalisuus on ohjannut omia valintojani. Funkkis on funkannut elämässäni aina ja olen pitänyt sitä prioriteettinä. Kauneudesta tinkimättä olen ajan myötä alkanut nähdä koruttomuuden kauneutena. Muotoilijan opinnot ovat vaikuttaneet mieltymykseeni osittain. Käsitykselleni minimalismista ja toimivuudesta on rakentunut erityinen merkityksellisyys, jonka olen koulun myötä oppinut näkemään. Se, että tuotteen ominaisuudet, niin näkymättömät kuin näkyvät osat ovat perusteltuja, tekee siitä arvokkaan. Tuotteesta tulee jo silloin haluttava; sen haluaa omistaa, koska sen merkitys on niin suuri, ettei sitä voi kyseenalaistaa.

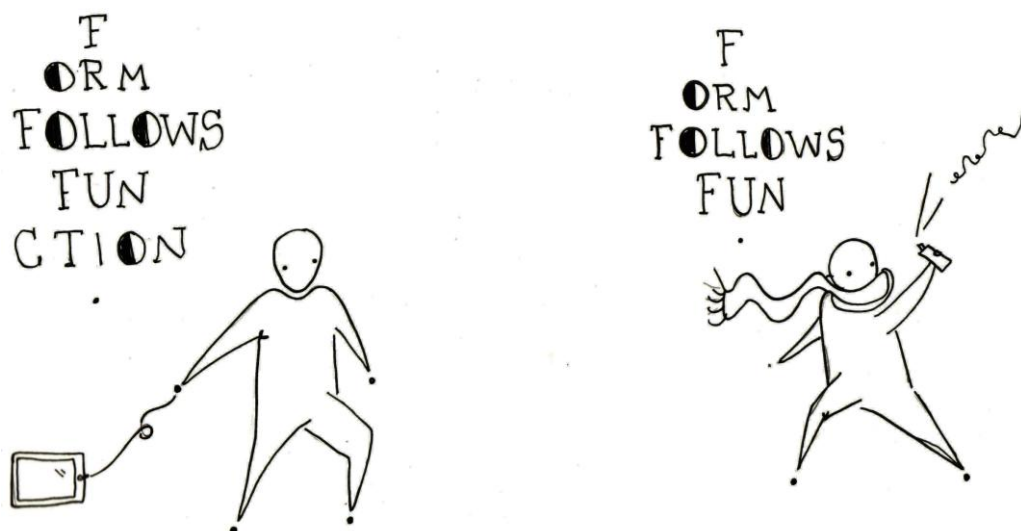
Kiitos Walter Gropiuksen(1883-1969) ja Bauhauksen on käytännöllisyys sisältynyt kauneuteen. Arkkitehti Walter Gropiuksen mahtipontisen tavoitteen taiteen, käsityön ja teollisuuden yhdistämisestä esiintyy manifestina Bauhaus-oppilaitoksen perustamiselle. Vaikka aikanaan Bauhauksen koulutusohjelma koettiin radikaalisti, silti nykyään Bauhauksen opit ovat perustana muotoilupedagogiikalle. Gropiuksen ideana muotoilutyössä oli luoda kokonaisuus sisältäen visuaaliset taiteet, arkkitehtuuri, maalaustaide ja kuvanveisto. Nämä elementit toteutuu parhaiten talonrakentamisesta, josta nimi Bau-haus syntyy. (Vihma 2008, 92,94-95.)

Muotoilu-ajattelu on peräisin Bruce Archerin muotoilijan ajattelutapa-mallista. Tässä muotoiluajattelumalli poikkeaa taiteilijan ja tutkijan työskentely lähestymistavasta. Toiminnallinen lähtökohta etenee kuuden eri osion kautta produktiksi. Muotoiluprosessi siis jakaantuu hänen mukaansa ohjelman laatimiseen, aineiston keruuseen valmistuksesta ja markkinoinnista, analyysistä, synteesisä, kehittelystä ja kommunikoinnista. Tämä kuuden osion kerrosvoilepä voi vaihdella kerroksien paksuudella sen mukaan mihin kussakin projektissa asiat painottuu. (Vihma 2008, 135.) Historian suuret muotoilijanimet vaikuttavat meihin nykymuotoilijoihin, tietyllä tapaa otamme vaikutteita aikamme suurista toimijoista. Se on ikään kuin kunnioitusta muotoilupioneereja kohtaan. Hyvin todetut metodit tuskin vanhenevat koskaan, koska näyttöä niiden hyödyllisyydestä on valtavasti.

Haptinen aistittavuus, ergonominen laatu, tekniset ominaisuudet, materiaalin valinta ja käytön vaatimat ominaisuudet ovat muotoilijan tehtäviä tuoda tuotteeseen. Muotoilija suunnittelee tuotteen käyttäjän ja käytön ehdoilla. Kauneus tekee tuotteesta kiinnostavan. Se, mikä tekee tuotteesta kauneuden lisäsihaluttavan on sen ympärille rakennettu tarina. Menestyksen takana piilee tuotteen ja kertomuksen yhteinen dialogi. Kenkäsuunnittelija Minna Parikka (2013-03-01) uskoo oman tuotemerkinsä, brändinsä ympärille rakennetun universumin vaikuttavan menestykseen. Tämä universumi on uniikki ja vie pois valtavirrasta. Leikkisyys ja huumorintaju on Parikalle tärkeitä arvoja suunnittelussa, arvot jotka antavat mahdollisuuden irrottautua hetkestä.

Paola Suhosen (2013-10-22) vaatemallistot rakentuvat tarinoiden pohjalta. Suhonen kertoo, ettei malliston "Lovestories, roadtrips & dresses" –mekkoja olisi olemassa, jollei olisi rakkaustarinoita, eikä roadtrippejä. Paola Suhonen on intohimoinen roadtrippien harrastaja. Ideat mallistoihin ja projekteihin syntyvät omasta elämästä. Hän kuvailee tuotteitaan mielihyvän tuotteiksi omasta elämästä, joita ostetaan ikään kuin matkamuistoiksi, mielihyvätuotteiksi. Suhonen kertoo mallistojen syntymisen pohjautuvan hänen kirjoittamiin pieniin tarinoihin. Paola Suhonen kertoo tarinan, josta mallisto "Lonely tiger" syntyi. Hän kertoo malliston tarinan pohjautuvan venäläisiin lasten satuihin, joissa tyypillisesti jokin esim. vuori on syntynyt jonkun ansiosta. Tässä "lonely tiger" mallistossa tarina kiteytettynä kuuluu näin; tiikeri jäi yksinäiseksi, kun salametsästäjä tappoi tämän tiikerin rakastetun ja hän alkoi kyynelehtiä niin paljon, että syntyi amurin joki. Paola Suhonen mainitsee vielä, että tuohon aikaan amurin tiikerit olivat juuri uhanalaisessa asemassa, joten konsensus tarinan ja ajankohdan välillä oli saumaton.

Minulle materialistisuudessa puhuttelevinta on tarinallisuus. Tarinat ovat minulle tärkeitä, niitä on kiinnostava kuunnella niitä on ilo kertoa. Tarinoiden omistaminen esineiden muodossa on kiehtovaa. Koen, että esineistä tulee entistä tärkeimpiä, kun niihin liittyy tarina. Ehkä en sittenkään ole materialistinen vaan pikemminkin tarinoiden haaliija.

Kuva 6: "Form follows function" vai "Form follows fun"?

4.2.3 Käyttäjälähtöisyys

Muotoilun estetiikka ei löydy esineistä, vaan se herää eloon suhteessa esineeseen (Vihma 2009, 58). Muoto siis puhuu puolestaan ja muodon puolesta puhutaan. Käyttäjän puheet ja hänen tarpeensa vaatimukset osoittaa tuotteen eksistensiaalisesta olemuksesta. Muotoilijan työ alkaa yhteistyössä käyttäjän kanssa. Tämä tekee muotoilijan ja taiteilijan työnkuvasta lähtökohtaisesti erilaisen. Taiteilijan teoksen lähtökohtana voi olla ihminen, mutta ihmisen eksistentiaalisuus ilmenee eri tavalla; se voi olla enemmän taka-alalla kuin muotoilijan työn toteutuksessa. Käyttäjän osallistaminen tekee ammatista kiinnostavan; se on antoisaa niin muotoilijalle, tekijälle kuin koko suunnitteluprojektille.

Muotoilija on ihmisiä varten, muotoilija suunnittelee tuotteita käyttäjille, jotka tarvitsevat muotoilijan suunnittelemaa tuotteita jokapäiväisessä arjessa. Ennen suunnittelua on pyrittävä kartoittamaan kohderyhmä eli käyttäjät, tuotteen käyttötarkoitus sekä käyttöympäristön haasteet. Tiedonhankintaa täytyy tehdä ennen suunnittelutyötä. Täytyy profiloida käyttäjäryhmiä, täytyy keskustella käyttäjien kanssa ja olla valppaana ajan ilmiöille. Myös skenaarioita, "käsikirjoituksia" tuotteen tulevaisuudesta on tehtävä, jotta ymmärretään ominaisuuksien laatu ja käytön ongelmat konkretisoituvat. Muotoilija kirjoittaa tarinaa ihmisten arjesta, joka on toimiva ja ainutlaatuinen. Suunnittelu on siten yksilöllistä, koska käyttöominaisuudet määräytyvät ympäristön normien ja yksilöiden tarpeitten mukaan. Kulutusyhteiskunta perustuu käyttöesineille ja arjen käytäntöihin helpottaville artefakteille.

4.2.4 Monialaisuus

Muotoilijalta edellytetään yhteistyötä eri alojen kanssa. Perinteisesti ammatillinen yhteistyö on ollut insinööri-painotteista, mutta nykyään ammattikunnat ovat lisääntyneet. Tuotteita tehdään kaikkialle ja asiantuntijuutta tarvitaan eri aloilta. Monialaisuus luo osaltaan kestävästä kehityksestä. Tekemieni kyselyiden ja haastattelujen

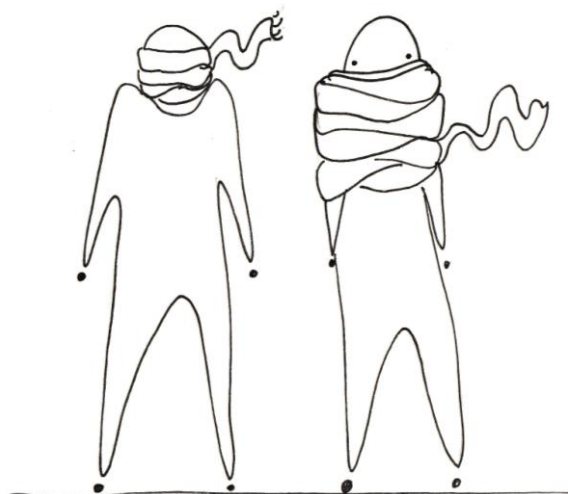
pohjalta muotoilupuolen edustajat korostivat tiimin tärkeyttä. Ideoiden jakaminen, niiden yhdessä kehittäminen ja niiden toteuttaminen yhdessä ihmisten kanssa tuo hedelmällistä tuotosta. Myös omien ajatusten tuntuessa oudoilta, voi ryhmän tuki olla ratkaiseva askel uuden innovaation kehittämisessä. Itse koen ryhmän tuen tärkeäksi juuri ideani selustan takaajana. Koska ihminen ei voi pohjimmiltaan hallita kaikkia osa-alueita on silloin tärkeää hyödyntää ympäröivää osaamista.

Koska suunniteltavat tuotteet monimutkaistuvat maailman muuttuessa, kasvaa vaadittava asiantuntijuus sitä mukaa. Yhteistyön eteneminen edellyttää nopeita päätöksiä sekä ongelman määrittelyn. (Ahola 1978, 106.) Suunnittelutyön ideointi etenee usein iteroinnilla, jolloin tasaisin väliajoin idean testausten jälkeen palataan pohtimaan heikkouksia ja vahvuuksia. Iteroinnissa tiedon laajuus ja monipuolisuus on tärkeää, jotta osataan lähteä kehittämään suunniteltua tuotetta eteenpäin oikeaan suuntaan. Esimerkiksi Viktor Papanekin funktioanalyysin avulla voidaan jakaa vastuuta. Siinä tuotteen toimivuuden näkökulmat kiteytyy (käyttö, tarve, telenesis, assosiaatio, estetiikka ja tekniikka), joihin monialaisuus on vaadittava voima. (Papanek 1973, 29.) Opiskelu perustui tiimityöskentelylle, joka tuki hyvin ammattikuvaa. Kokeilut monialaisuudesta ovat vielä kehitysasteella, jonka kehittämistyöhön ollaan herätty. Mielestäni monialaisuus pitäisi toteuttaa luovuuden nimissä, heittäytymällä. Ikään kuin kaikki rikkoisi rajoja ja yhteisön tuki toisi varmuuden tekemiseen.

5 TAITEILIJA

”In order for you to do great comedy you have to have great tragedy in your past.” (Airas, 19.08.13).

Pohtiva itsensä ilmaisija, herkkä ja haavoittuvainen taiteilija maalaa maisemaa kantaa ottavaksi näkemyksiä. Taiteilija on ammatti, jossa työsuhde on kausityöläinen. Taiteilija myy osaltaan henkilökohtaisia visioita, jotka piilevät hänen teoksissaan. Teoksissa, joiden monimuotoisuus on laajentunut muuttuvan maailman kourissa. Taiteen tehtävä on tuottaa ajatuksia ja tunteita. Taiteen tehtävä on olla sitoutunut omaan aikaansa ja ottaa kantaa. Taiteilijan tehtävä on onnistua luomaan niitä ajatuksia ja rakentamaan tarina teoksen taakse. Ja tulkintahan on tapana jättää aina taiteen kokijalle. Rakukeramiiikkataiteilija Ritva-Sofia Lintu (2013-09-06) haluaa tuoda kauneutta ja viisautta ihmisten elämään konstailematta. Hänen mukaan taiteilija lähestyy työtään primitiivisyyden ja ismittömyyden kautta, jolloin koko tulikinta ja teoksen idea lähtee itsestä. Periaatteessa ilman taidettakin voi elää, vai voiko? Niukkojen apurahoitus myöntymysten mukaan voisi päättellä, ettei taiteelle hektisessä ja kroonisesta talousdepressiosta kärsivässä yhteiskunnassa ole sijaa. Kuitenkin on ylpeys kertoa olevansa taiteilija tai edes taiteen harrastaja. Taiteilijat mielletään mielenkiintoisiksi persooniksi, joihin halutaan samaistua. Taiteeseen on joka miehen ja naisen oikeus, mutta taiteilija Sinikka Soikan (2013-08-09) mukaan taiteilijaksi synnyttään. Taiteilija luonne on erityisen vahva. Esimerkiksi Dramaturgi-näyttelijä-ohjaaja Veera Airas huokuu vahvuutta kaikessa habituksessaan ja näkemyksissään. Hän on rehellisesti ja voimakkaasti hän. Taiteilija.

Kuva 7: Kun taiteilijahuivi puristaa liikaa.

5.1 Taiteilijaelämää

”En oo koskaan oikein mieltänyt tota sanaa kohdalleni. Siihen liittyy jotain sellaisia oletuksia, että taiteilijoita on jotain korkeita ja hienoo. Ja kirjailija oli pitkän aikaa hankala termi. Mä oon ajatellut että mä oon kirjoittaja, vapaa kirjoittaja, joka tekee töitä ihan mihin vaan erilaisiin välineisiin.”

Tuomas Kyrö, kirjailija (2013-09-27.)

5.1.1 Johdatus taiteenfilosofiaan

Taidetta tarvitaan, koska taide tuottaa tunteita. Taide luo näkökulmia ja ottaa kantaa.

Taiteen tekeminen koostuu runsaasta ajattelutyöstä, vaikkei se ole verrattavissa esimerkiksi tiedon ongelmien ratkaisuun (Eldridge 2009, 8). Esittämisen ja ilmaisun avulla voidaan muotoilla kokemuksia, joiden kautta saavutetaan tunne vapautumisesta ja vaikeuksien voittamisesta (Eldridge 2009, 12). Taiteenfilosofia esiintyy jäsenyyksinä kokemuksen luonteen, merkityksen ja arvon onnistumisina, jolloin voidaan ajatella, että pohjimmiltaan ne tukevat meitä ymmärryksessä, mistä pohjimmiltaan on kyse, kun teemme taidetta tai otamme vastaan teoksia. Taiteellisten pyrkimysten lisäksi, nämä jäsenyykset auttavat meitä ymmärtämään käsitykset itsestä ja tavasta näyttäytyä maailmassa. (Eldridge 2009, 10.) Mielestäni taide tai jokapäiväisessä arjessamme esiintyvä esteettisyys ohjaa valinnoissamme ja näin ollen rakentaa itseyyttä. Taiteen kautta, sitä tulkitessani, siitä nauttiessani tai sitä toteuttaessani, uskon oppivani itsestäni ajatuksieni kautta. Taiteen ajatuksia herättävä ominaisuus syntyy jo toteuttamisvaiheessa. Kun toteuttaa ajatuksia konkreettisesti, ymmärtää suhteensa itseensä ja muihin.

Taidefilosofia hyödyntää eri tieteenaloja ja teorioita; tarkastellessa taidetta on yhteys kulttuuriin tärkeää.

Taidefilosofia lähestyy taiteen omia käytäntöjä; pyrkii ottamaan selvää yhteisen hyvän tavoitteesta kaaoksen

keskellä ja auttaa tavoitteen toteutumisessa. Vaikka taiteen ilmaisun muotoja on useita, on näille muodoille yhtenäiset käytännöt, jotka mahdollistavat taide sanan objektiivisen käytön ja merkityksen. Taideteoksien muodot vaihtelevat enemmän kuin kulttuurien sisäiset ja keskinäiset eleet, teosten vaatimukset ovat kuitenkin objektiivisia. Taiteen tekemisessä ja ymmärtämisessä toteutuu ”ihmisluonnon syvät, jopa syvimmat ominaisuudet”. On hyväksyttävä kirjo taideteosten keskuudessa ja muistettava, etteivät kaikki teokset toteuta samaa tarkoitusta. (Eldridge 2009, 12, 17). Taide jakaantuu niin moneen eri lajiin, joten sen arvottaminen ja analysointi on hyvin monimutkaista. Kiteytettynä taiteen monimuotoisuus ilmenee haastattelemani Dramaturgi-näyttelijä-maskeeraaja Veera Airaksen sanoin ”Näytelmä on kuin puhdas kangas ja ne näyttelijät on ne värit ja ohjausprosessi on se pensseli, joka maalaa sen teoksen.” Monitahoinen prosessi kuvaa taiteen luonnetta hyvin.

5.1.2 Puhutteleeko?

Taiteelle kantaanottavuus on olennaista. Taiteilijan tehtävä on esittää kannanotto teoksessa sekä esittää mielipiteensä ajan ja aikaan sidottujen ilmiöiden kautta. Taiteilijan työn lähtökohta voi siis olla ajankohtainen ilmiö, joka puhututtaa yhteiskunnan keskuudessa. Taiteilija niin ikään tarjoaa omia näkemyksiä aiheesta ja näiden näkemysten kautta yleisö voi samaistua näkemykseen tai saada vastareaktioita. Lasinpuhaltaja Tarmo Maaronen (2013-06-28) kertoo olevansa kansan taiteilija, koska hän tuottaa taidetta tavallisille ihmisille. Hän kokee kansallisvelvollisuutena toimia kansantaiteilijana; hänen pyrkimyksensä on tarjota kansalle, mitä kansa haluaa.

Kausaalisuhde eli syy ja seuraussuhde näyttäytyy taiteen merkityksellisyytenä. Koska esittäminen syntyy ihmellisestä toiminnasta sekä reagoimisesta esitettävään objektiin. Jotta perustelu esittämisen kohteelle toteutuu, tulee sen olla synteesissä valmistusvaiheeseen sekä perustua idean syntymiseen vaikuttaviin intentioihin. (Eldridge 2009, 52.) Näin taide vastaa kysymykseen miksi ja ikään kuin luo tulkintoja maailmasta kehittämällä sitä eteenpäin. Käydessäni museoissa tunnen olevani kylläinen, koska ympäröivä kauneus on jo riittävä syy tuomaan tunnetiloja, mutta toisaalta kaipaan enemmän. Kun taide on läsnä ja teos puhuttelee, alkaa taidekokemukseni ajatustyö. Mutta jos taide herättää minussa vahvan ajatusreaktion, koen sen jo nerokkuutena, jonka miellän kokemuksellisuudeksi. Se tuo minulle uuden pohtimiskulman muotoilijan rooliini. Se nerous jää mieleeni, mutta toisaalta se herättää minussa halun tuottaa itse neroutta jossain muodossa. Eldridge kuvailee kokemusta Deweyn(1934) näkemyksen mukaisesti; Taideteollisuuden tuotteen muodoilla on tilanteen mukainen tarve. Muodon vapautuessa kapean päämäärän tavoitteesta, palvelee se elinvoimaista kokemusta, jolloin se on käytännöllisyydessään esteettinen. (Eldridge 2009, 63.)

5.1.3 Kauneus on katsojan silmissä

”Eikö kauniin perimmäinen merkitys ole välttämätön, perusteltu, oikea?”

Kaj Franck, 1978 (Jantunen 2011, 105).

Mielestäni olen esteettinen ihminen, siis arvostan artefaktista riippumatta esteettisyyttä. Usein toimin esteettisyyden armoilla, form follows beauty-ajatuksella. Teen ostopäätöksiä kauniiden tuotteiden ja niitä ympäröivien tyylielinten pakkausten mukaan. Kuitenkin kauneus minulle on muotoutunut vuosien varrella yhä yksinkertaisemmaksi. Taiteen tehtävä on tuottaa ajatuksia minulle, sen täytyy saavuttaa minussa tunnetilan, joka vaikuttaa ajatuksiini. Nerokuus, tuo taiteen jylhin muoto, on minulle etäinen, mutta kokiessani kauneuden ja nerouden dialogin, uskon taiteen voimallisuuteen. Myös kokemuksellisuus syntyy juuri tuon nerouden ja oivallisen kauneuden yhteensattumasta.

Airakselle taide on sitä, että voit katsoa sitä ja löytää siitä jotain uutta ja sen tulee myös kuvastaa jotakin. Taide herättää tunteita, mutta oivallukset ja nerous ovat taiteen hienovaraisin ja korkein ominaisuus. Taidekäsitysten fragmentoituminen eli pirstoutuminen tekee taiteen tulkinnoista hyvin erilaisia. Esimerkkinä taiteen tulkinalle voi olla taidenäyttelyn teoksia selittävät tekstit, jotka toiset kokevat apuna taiteen tulkinnassa kun taas toiset voivat kokea sen taiteelle epäoikeuden mukaiseksi tai jopa teoksen tahrivana piirteenä.

Taide esiintyy usein visuaalisena mielihyvän tuottajana, mutta 1900-luvulla käsitykset ovat muuttaneet taiteen ja taiteilijoiden roolia. Taide on itsekriittisyydessään muuttunut toiminnaksi, joka on vapautunut esteettisistä muutoksista perustuen ajatuksiin. (Eldridge 2009, 70.) Taidetta voidaan pilkkoa eri lajeihin ja ne limittyvät toisiinsa kuten Pilvi Porkkola (2013-10-06) asian ilmaisee tekijänä dokumentissa. Nykyaide ottaa vaikutteita eri taiteen lajeista, joka on ikään kuin sen oikeus. Porkkola itse on esittävän taiteen edustaja ja ammattilainen. Hän kuvailee esittävän taiteen perustuvaan ruumiillisuuteen, jossa ei ole juonta. Hän vertailee esittävää taidetta teatteriin, joka perustuu illuusion. Esittävässä taiteessa yleisön läsnäolo vaikuttaa taiteen luonteeseen, kun taas teatterissa oletetaan yleisön istuvan ja nauttimassa esityksessä sen suurempia odotuksia. Odotuksia, joita tulee lunastaa, on taiteen alalla paljon.

5.2 Taiteilijan identiteetti

Performanssitaiteilija Aapo Korkeaoja (2013-07-31) pohtii taiteilijan ammattia kutsumusammattina, joka roikkuu henkilökohtaisen sitoumuksen asetelmassa kiinni, joka tekee tällöin ammatin luonteesta erityisen arvokkaan. Hän jatkaa pohdintaa ammatin haasteellisesta asettautumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan, yhteiskuntaan, missä taiteilijuus ei ole arvostettu tarpeeksi. Syy siihen on, että ollaan haluttomia ottamaan vastaan taiteilijoiden yhteiskunnallisia pyrkimyksiä. Korkeaoja kuvailee kuitenkin ammatin positiivisia puolia kuten vapautta siten, että voidaan olla hyvin riippumattomia, koska taloudellisia etuuksia ei tule, eikä näin ollen velvollisuuksiakaan juuri muodostu. Ei olla tarpeellisia, joka kaikessa tarpeettomuudessaan mahdollistaa vapauden. Vapauden käänköpuolena lienee se, että vaikka vastuu on pieni ja vapaus on suuri, mutta mitä tehdä sananvapaudella, joka huudellaan seinille?

Taiteilijan identiteetti pohjautuu sen vapauteen. Mutta vapauden hinnalla tulisi saavuttaa elantonsa, joka tuo haasteita taiteilijalle. Keskustelut taiteilijan ammatti-identiteetistä Veera Airaksen (2013-08-19) sekä Outi Suontaustan (2013-09-11) kanssa apuraha-asia herättivät tuntemuksia. Kalustesuunnittelija Hanna Van Ingen kokee myös alallaan pahimpana ongelmana rahoituksen puutteen. Van Ingen kuvailee taiteen ja muotoilun muodostuneen kalliiksi harrastukseksi, joka vie aikaa ja rahaa, mutta siihen on päädytty vaaehtoisesti. Tä-

mä mielestäni kertoo taiteilijoiden ja muotoilijoiden rakkauden lajia kohtaan ja sitä kautta kutsumus ammattiin on syntynyt.

Miten yhteiskuntaan voi tarjota taidetta, jollei sitä tueta millään tavalla? Yksilötasolla on hankala tuoda omaa ammattijuuttaan esiin, kun kyseessä on taideala. Myös YLE:n tekijänä dokumenttisarjan taiteilijat kokivat ammattin perustehtävän, elannon takaamisen, tuottavan haasteita. Tämä haasteellisuus koskettaa taiteilijan ammatti-identiteettiä, joskus jopa johtaa turhautumiseen ja identiteettikriisiin. Toimeentulokysymykset on keksittävä itse, toteaa Aapo Korkeaoja (2013-07-31). Taiteilija joutuu rakenteellisesti vaikeaan asemaan valintansa kautta heittäytymään yhteiskunnan hankalimpaan ammatilliseen asemaan, jossa tekemisiään joutuu kerta toisensa jälkeen selittämään uudestaan.

Rap-artisti Kasper Laine (2013-05-26) kuvailee yhteiskunnan vaatimusten muutoksia. Hän kertoo metaforallisesti, että hyvinvointiyhteiskunnan rappion merkki on se, ettei ole enää ”nälkä”, vaan kriteeri ”vatsan täytymisestä” on muuttunut laadullisiin vaatimuksiin kuten miltä jokin maistuu, miten jokin tehdään, mitä raaka-aineita siinä on käytetty. Silloin voi unohtua, mikä on oleellista. Artisti Laine kertoo, että tämän laadullisten vaatimusten kasvaessa taiteilijan elämä vaikeutuu ja on siirrytty aineen palvonnan aikaan, joka ohjaa taiteilijoita tekemään taidetta rahan vuoksi. Tämä taas vaikuttaa siihen, mitä taidetta yhteiskuntaan syntyy. Laine painottaa, että täytyy nähdä ensimmäisen aineellisen tason yli, jottei esimerkiksi taiteenala kärsisi inflaatiota.

”Taiteellisuutta ja omaa ajattelua ei tulisi koskaan verrata muihin, vaan ajatella sitä, mitä itse teet.”, kertoo Veera Airas (2013-08-19). Se on tapa erottautua. Taidetta voi oikeastaan pitää henkilökohtaisena tulkintana ja näin ollen taiteilijan ammatti on hyvin itsenäinen ja henkilökohtainen ammattikuva, joka heijastaa yksilöllisiä tulkintoja ja tapoja herättää ajatuksia. Kalustesuunnittelija Hanna Van Ingen (2013-10-21) kehoittaa tekemään asioita, joita parhaiten osaa, minkä kautta paras oman osaamisen reitti löytyy. Näin pystyy erottautumaan joukosta.

5.2.1 Mistä on taiteilijat tehty?

Taiteilija voi olla itse teos, hänen kehonsa voi olla osa tai kokonaisuus teoksessa, taiteilija voi olla organisaattori, taiteilija voi koostua kannanotoista, jolloin hän on aktivisti. Taiteilija toimii kuitenkin aina vuorovaikutteisesti yhteiskuntaan tai taideinstituutioon. (Kantokorpi & Sakari 2004, 14.) Taiteilija määrittää itsensä jo valinnallaan, millaista taidetta tekee; onko teos materialistinen vai immateriaalinen. Taiteilija on tutkija ja analysoija, joka teoksen kautta osoittaa maailman merkityksiä. Taiteilija on ajatuksia maailmasta, värejä ajan hengestä ja ääriviivoja tulkinnasta, liityi ne tulkinnat kannanottoihin turkistarhauksesta tai kauniin harmonisesta kulttuurimaisemasta.

Koen olevani muotoilija, mutta minussa on taiteilija. Se, että ajattelen työskentelyäni hyvin kriittisesti ja syvällisesti tuo minussa taiteilijuuden ulottuvuudet esiin. Muotoilutyön kriteerit luovat minulle rajat, joiden sisällä voin tuoda omia ajatuksiani ja luovuutta esiin. Kriteerit tuovat osaltaan turvaa. Kun on suunta mitä tehdä ja minkä vuoksi, tiedän, ettei kokonaisuutta tarvitse toteuttaa kokonaan yksin. Kriteereissä on kääntöpuolensa. Koen joskus nämä rajat ahdistavana, jolloin kaipaen taiteilijan etuuksia; vapaata tulkintaa ja sitoutumattomuutta.

5.2.2 Case tanssiva itsetunto

Tanssiva itsetunto on Outi Suontaustan opinnäytetyö tanssijan itsetunnosta. Työ on tehty Turun konservatorian tanssilinjan lopputyönä keväällä 2008, jonka jälkeen Suontausta aloitti opinnot teatterikorkeakoulussa Helsingissä. Tämä tapausesimerkki auttaa hahmottamaan taiteilijan identiteettiä tanssitaiteen ammattilaisen näkökulmasta ja hänen polustaan kohti ammattilaisuutta. Työssään Suontausta on käynyt avointa keskustelua niin tanssija opiskelijan kanssa kuin ammattitanssijan kanssa. Keskuteluihmissa ilmeni, etteivät ammattilaisen ja opiskelijoiden väliset näkemykset poikenneet toisistaan lähes lainkaan. Tanssinkoulutus ei ole tavallista koulutusta. Minuuden kanssa työskennellään hyvin paljon, koska minuus on usein palautteen kohteena. Arvostelu on opiskelujen arjessa kiinni, koska opettajien ja luokkatovereiden lisäksi harjoitus-salien peilit sekä oma kriittisyys heijastelevat armottomasti kritiikkejä. Suontausta tuo esiin, että ilman peiliä tanssi on helpompaa, eikä omaa tekemistään tule arvioitua kokoaikaisesti. Keholliseen ilmaisuun ulkonäkö ja vaatteet vaikuttavat tekemiseen, jotka luovat paineita. (Suontausta 2008, 13.) Keho on työkalu, jota täytyy rakastaa ja siitä pitää pitää huolta. Kehon täytyy olla se paikka, missä viihtyy voidakseen toimia työkaluna tulkinnallisuudessa.

Keskustelussa hyvä luokkahenki nousi opiskeluajan tärkeäksi tueksi. (Suontausta 2008, 9-10.) Yhteenkuuluvuuden tunne sekä kitkaton vuorovaikutus luo turvaa ja rohkaisee ylittämään esteitä. Tunne siitä, ettei ole yksin itsetuntoasioiden ja opiskeluun liittyvien haasteiden ympäröimänä auttaa etenemään opiskeluissa. Tiettyä tapaa muotoilijana voin myös samaistua luokkahengen merkityksellisyyteen. Se, että oppii vuosi vuodelta tuntemaan opiskelutoverit, vaikuttaa omaan rohkeuteen ja siihen, että uskaltaa olla oma itsensä. Häpeän tunteet ja epävarmuus omasta itsestä haalistuvat ja itsensä kehittäminen muodostuu helpommaksi.

Arviointi tanssijan koulutuksessa tapahtuu numero arvioin, joka Suontaustan ja keskustelun opiskelijaystävästä mielestä on väärin. Opiskelijoina he mielsivät kirjallisen, rakentavan kritiikin olevan parempi vaihtoehto, jolloin numeroarvioinnin tuoma vertailu ei olisi niin jyrkkää. Tanssin ammattilainen tuo Suontaustan työn diskursissa esiin sen, ettei kouluaikojen näkemykset vahvoista ja heikoista tanssijoista olleet todenmukaisia. (Suontausta 2008, 11.) Koska eri ihmiset mieltävät eri tyyliä, ilmenee se myös tanssinopetuksessa; toiset opettajat arvostavat tiettyä tyyliä, kun taas toiset opettajat pitävät tulkinnallisen läsnäolon sijasta tekniikkaa tärkeämpänä.

Tanssin kuten muiden ammattien opiskelu valmistaa yksilöitä tulevaan ammattiin. Arvostelu on läsnä koko opiskelujen ajan, jolloin identiteetti rakentuu tulevaisuuteen, tulevaa uraa varten. Arvostelijoita ovat niin opettajat kuin oppilaat, mutta kriittisin arvostelija on opiskelija itse. Itsekriittisyys ei säästele sanoja, eikä sen valvovaa luonnetta pääse pakoon. Itsetunto Liisa Kelti-kangas-Järvisen mukaan voidaan määritellä itsensä arvostamiseksi ja itseluottamukseksi. Itseensä luottaminen luo turvaa ja tekee työskentelystä antoisampaa niin esiintyjälle kuin taiteesta nauttivalle yleisölle. (Suontausta 2008, 5-7.)

Opinnäytetyössään Suontausta tarkastelee itsetuntoaan soolokoreografian yhdentoista kriteerin kautta. Nämä kriteerit ovat tanssijan varma tekeminen, hetkessä ja läsnä oleminen, olemus koko tilassa, itsetietoisuus ilman peiliä, katsekontakti yleisöön, yleisön havaitseminen ja aistiminen, materiaalin sisälle kasvaminen,

flow-tilan saavuttaminen, heittäytyminen, ei anteeksi pyytelevää asennetta ja tanssimisesta nauttiminen (Suontausta 2008, 15). Mielestäni nämä yksitoista kriteeriä ovat merkityksellisiä jokaiselle luovan alan toimijalle. Jopa muotoilijana koen nämä asiat hyvin läheiseksi, vaikkakin eri muodoissa. Pystyn asettamaan itseni polulle, jossa kohtaan Suontaustan ajatukset itsen kriteereistä. Tietenkin mukauttaen muotoilijan näkökulmaan, esimerkiksi muotoilijan yleisö on luonnollisesti käyttäjät. Nämä kriteerit ovat pohja itsetutkiskelulle. Ikään kuin niiden läpikäyminen rakentaa itsetuntoa ja minuutta eteenpäin.

Koreografiaa harjoitellessa omaan ideaan uskomisen horjutti Suontaustan itsetuntoa. Myös aiheen henkilökohtaisuus pohditutti; kuinka voi tehdä esitystä itsetunnosta, jos oma itsetunto on maassa?, pohti Suontausta. Kun tekniseen osaan ei tarvitse kuluttaa ajatustyötä, voi alkaa keskittyä itse läsnäoloon ja tulkintaan. Ollaan ikään kuin kasvettu materiaalin sisälle, jolloin tanssija pääsee yli mekaanisesta liikesarjojen suorittamisesta. (Suontausta 2008, 16.) Tämä tuottaa taidetta, jonka tarkoituksena on antaa yleisölle osa taiteilijan filosofiasta ja ajatuksista; koko teoksen tarkoituksesta. Muotoilijana tunnen, että materiaalin kautta kasvetaan suunniteltavaan tuotteeseen. Se mihin pyritään, lähtee liikkeelle materiaalista ja sen kautta tuodaan ilmaisullisuus ja suunnittelijan persoonallisuus tuotteeseen. Materiaalin kautta välitetään suunnittelufilosofiaa, jonka osallisena käyttäjä haluaa olla. Käyttäjä haluaa valinnallaan tukea ajatusta, miksi tuote tehtiin tähän maailmaan. Kun suunnittelija viestii materiaalin ja tuotteen kautta ajatustaan, tämä ilosanoma jakaantuu maailmaan käyttäjien kesken, jotka julistavat tuotteelle annettuja ajatuksia.

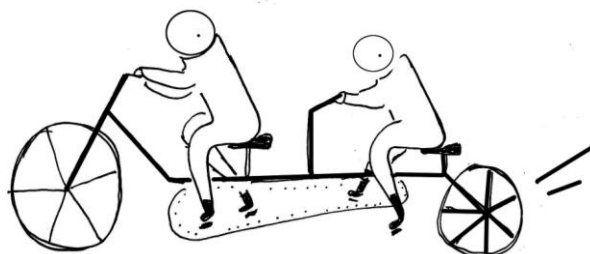
Se miksi itsetunnon tarkastelu on tärkeää taiteilijan kohdalla on se, että yksilö toimii persoonaallaan sekä taide näyttäytyy itsemaisunvälineenä, jolloin kritiikkiä saa osaamisen lisäksi koko minuus. Tällöin itseutunto on haasteen edessä. Se, että minuutta arvostellaan, kyseenalaistaa rohkeuttasi pysyä uskollisena omalle idealle. (Suontausta 2008, 7.) Muotoilijana koen taiteilijan arvioinnin kriittisempänä, jopa henkilökohtaisena. Koin opiskellessani, kritiikin henkilökohtaisena, vaikkei kyse ollut henkilökohtaisuudesta. Tietyllä tapaa olen huomannut, että asiat näyttäytyvät minulle suurina suhteessa todellisuuteen ja näin myös kykyjen arviointi osottautui hyvin vaikeaksi omalla kohdallani. Se miten koin, murensi rohkeuttani tuoda ajatuksiani esiin ja uskoa ideoihini. Usko omaan tekemiseen on olennaista identiteetin ja ammatti-identiteetin vahvistumiselle. Kalustesuunnittelija Hanna Van Ingen (2013-10-21) uskoo ammatti-identiteetin omalla kohdallaan olevan muuntuva tila, mutta pari vuotta muotoilukoulutuksen jälkeen alkoi hän uskoa riittävästi itseensä muotoilijana.

Yleisön havainnoiminen on tärkeää tanssijalle, koska vuorovaikutus on tilassa käsinkosketeltavissa. Esimerkiksi esityksessään Suontausta huomasi yleisön hymyilevät kasvot ja ilmeet, jotka toivat rohkeutta esitykseen. (Suontausta 2008, 17, 19.) Mielestäni muotoilijana olen oppinut muotoilun perusperiaatteet koulussa ja nyt on esiintymiseni aika. Aika, jolloin työlläni on tilaa näyttäytyä luovasti. Muotoilijan yleisö on niin ikään ihmiset, mutta heidän odotukset ovat erilaiset verrattuna taiteilijan yleisöön. Käyttäjäleisö vaatii toimivaa arkea, me muotoilijat suunnittelema helpoutta elämään. Helppoa elämää kun emme kuitenkaan voi saavuttaa. Vuorovaikutus ja kontakti muotoilijan yleisöön on myös ensiarvoisen tärkeää. Palaute luo rohkeutta jatkaa omaa esitystään eteenpäin, kunnes esirippu sulkeutuu.

6 VERTAILU

”Taiteilija ottaa materiaalista kaiken irti. Taiteessa voimme hyväksyä liioittelun. Muotoilija sitä vastoin taltuttaa sen siksi, että hän ennen kaikkea ottaa huomioon käyttöesineen alkuperäisen palvelevan luonteen.”

Kaj Franck, 1967 (Jantunen 2011, 125).

Kuva 8: Muotoilija ja taiteilija- yhdessä vai erikseen?

6.1 Tutkimuksen kulku

Tämä prosessi lähti liikkeelle ajatuksesta aiheeseen. Se kysyi rohkeutta minulta heittäytyä tutkimaan omaa ammatti-identiteettiä. Uskon kuitenkin, että tämän työn on tarkoitus kiteyttää ajatukseni minä-muotoilijasta. Tutkimus alkoi kirjastosta, josta lähdin etsimään teoreettista viitekehystä työni tueksi. Kirjallisuuteen, artikkeleihin ja erilaisiin www-sivuihin tutustuttua ja syvennettyä, työ kaipasi näkemyksiä niin muotoilijoilta kuin taiteilijoilta. Oli aika kartoittaa potentiaalisia suunnittelijoita, taiteilijoita, muotoilijoita ja opiskelijoita kyseisiltä aloilta. Se mitä halutaan tietää vaatii kysymyslomakkeen rungon suunnittelua (LIITE 1). Kysymyslomakkeen liitteeksi kirjoitin saatekirjeen, joka esitteli tutkimukseni luonnetta. Kyselylomakkeen ja kirjeen lisäksi toimitin vastauskuoren, jossa postimaksu oli maksettu. Tämä oli tutkimustyön kustanteisin osio. Kyselylomakkeet liitteineen valmistui pian ja alkoi lähetysvaihe. Myös samaan ajankohtaan otin yhteyttä mahdollisiin haastateltaviin ja olin konkreettisen kyselylomakkeen lisäksi yhteydessä sähköpostitse muotoilijoihin ja taiteilijoihin. Näitä taiteilijoita ja muotoilijoita ovat Paola Suhonen, Minna Parikka, Jussi Ahola, Pekka Harni, Johan Olin ja Aamu Song, Samu-Jussi Koski sekä muotoilutoimistot ”Poiat”, ”Aivan” sekä ”Diagonal”. Sähköpostina kyselyni sai mm. vaatesuunnittelija Mert Otsamo, laulaja Heli Kajo, palvelumuotoilijat Satu Miettinen ja Mikko Koivisto sekä graafinen suunnittelija ja kuvittaja Laura Laine. Kyselyihin vastasivat vain arkkitehti, taiteen tohtori sekä muotoilun opiskelija. Haastatteluihin osallistuivat tanssin opiskelija, design manager sekä dramaturgi.

Työn alkuvaiheilla sain kunnian haastatella monitaiteilijaa Veera Airasta. Airas on ammatiltaan maskeeraja, näyttelijä, dramaturgi ja ohjaaja, jonka moniosaajuus ilmeni haastattelun myötä. Vahvan taiteilijaluonteen omaava Airas (2013-08-19) kuvailee elävänsä täysin omalla planeetalla ja se on hänen ammattinsa vahvuus ja luonteen vahva ominaisuus. Myös keskustelu tanssin opiskelija Rebecca Laube-Pohton kanssa oli erityinen apu työn taiteilijänäkökulmaa ajatellen.

Kirjallisuuden ja kirjoitetun tiedon lisäksi tutkimukseni kannalta tärkeiksi tiedon lähteiksi osottautui YLE:n dokumenttisarja ”Tekijänä”, jossa eri muotoilijat ja taiteilijat pohtivat omaa identiteettiä ja ammattia. Toinen tärkeä auditiivinen tiedonlähde oli myös YLE:n tuotantoa. Puheohjelma ”Taiteilijaelämää” käy diskursseja eri taiteilijoiden työstä ja siitä millaisia he ovat. Näistä saamani informaation litteroin, jota sitten olen hyödyntänyt erityisen paljon tutkimuksessani.

Kyselyjen eläessä omaa elämäänsä ja kuunnelmien hautuessa ajatuksissani, tutkimusmatka johti kohti eri museoita ja näyttelyitä. Nämä käynnit auttoivat minua työssäni, toimivat ikään kuin työn tukena ja inspiraationa, jos näin voi asian muotoilla. En varsinaisesti etsinyt museoista tietoa, mutta tavallaan ne vaikuttivat minuun ja vierailuista sain ajatuksia tähän työhön.

Vierailut Design-museossa (2013-07-19), nykytaiteen museossa Kiasmassa (2013-08-02), Keski-Suomen museossa (2013-09-05) sekä Alvar Aalto (2013-09-05) museossa. Alvar Aallon museo oli kokemus design klassikoiden maailmassa. Kaiken sen muodon ympäröimänä, koin muotojen kauneuden herättävän minussa tunteita, ehkä osaltaan enemmän kuin maalausten tuottamat tulkinnat. Alvar Aallon museon vakituisen näyttelyn lisäksi esillä oli stool60 jakkara- näyttely, joka pienimuotoisuudessaan muistutti yksinkertaisesta toimivuudesta. Keski-Suomen museossa kävin keskustelua keramiikkataiteilija Ritva-Sofia Linnun kanssa, joka oli juuri aloittamassa näyttelyään museossa. Hänen näyttelynsä aiheena oli Kullervon kova-osainen tarina. Tämä tarina näyttäytyi erityisen taidokkaista teoksista rakuunasavi tauluja, figuureja ja reliefejä. Tarinan tukena toimivat taiteilijan teokset, jotka tekivät siitä mielenkiintoisen. Keski-Suomen museossa oli lisäksi vaikuttava Onni Kososen muistonäyttely. Erityisesti eräs hyvin graafinen teos, joka oli koottu peilinpalasista ja valon asettelulla heijastukset ja peilipalojen pirstaleisuus puhuttelivat kokonaisuudessaan. Se pirstaleisuus näyttäytyi minulle pirstaleisena identiteettinä, joka kaikessa hajanaisuudessa oli ehjä. Siinä teoksessa koin taiteen nerokkuuteen, joka heräsi hyvin vahvana tunteena minulle, taiteen tulkitsijalle. Näitä tunteita ja kokemuksia pidän tärkeinä lopputyölleni.

Kun kävin Habitare-messuilla (2013-09-19), verkostoiduin Design Manageriin. Design Manageri Viivi Lehto-Peltomäki innostui opinnäytetyöni aiheesta ja kutsui minut toimistolleen keskustelutuokioon kahvien merkeissä (2013-10-11). Tämä aamukahvituokio punavuoren sydämessä muodostui inspiroivaksi ja rentouttavaksi keskusteluksi. Lehto-Peltomäki piti työtäni merkittävänä ja rohkaisi minua tutkivan muotoilun pariin. Keskustelu Design Manageri Lehto-Peltomäen kanssa rohkaisi minua työssäni eteenpäin ja ikään kuin auttoi ymmärtämään työni tarkoitusperiä.

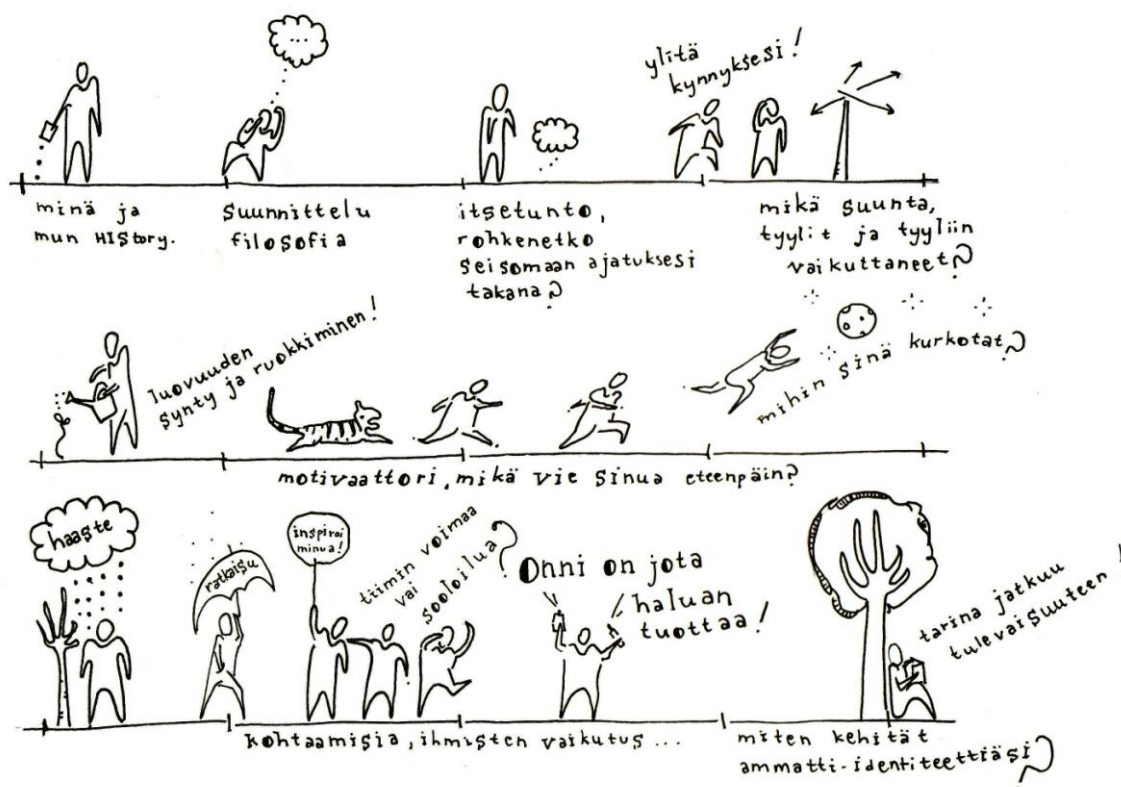
Tutkimus sai myös osakseen kertomuksia muotoilusta, kun osallistuin Helsingin punavuorella järjestettyyn ”Muotoilutarinoita/13” seminaariin (2013-09-19), jossa 6 muotoilijaa ja 1 arkkitehti kertoivat oman tarinansa muotoilusta ja omasta työstään. Tämä tilaisuus mahdollisti keskustelun muotoilijoiden kanssa ja sain myös tästä vierailusta näkemysten lisäksi kontakteja, joille lähetin seuraavalla viikolla sähköpostitse kyselylomakkeitan. Lähetin sähköpostia arkkitehti Juhani Karankalle, taiteentohtori-teollinen muotoilija Kirsikka Vaajakalliolle, muotoilija Hanna van Ingenille sekä muotoilun tuotepäällikölle Mikko Rikalalle. Näistä kyselyyn vastasivat arkkitehti Karanka sekä teollinen muotoilija ja taiteen tohtori Vaajakallio sekä kalustesuunnittelija Van Ingen.

Toinen inspiroiva luento, johon osallistuin, oli Paola Suhosen (2013-10-22) master' makers mestariluento, jossa vaatesuunnittelija, yrittäjä, muotoilija, taiteilija sekä elokuvan tekijä Paola Suhonen kertoi yrityksestään (IvanaHelsinki Paola Suhonen) ja samalla omasta suunnittelija-minästään. Luennollaan hän esitteli, kuinka omaa luovuutta pystyy tuomaan esiin ja toteuttamaan ammattina kaupallisuuden ehdoilla; IvanaHelsinki Paola Suhonen on Suhosen oma henkilökohtainen taiteellinen projekti, mutta ilman kaupallisuutta ei hän pystyisi toteuttamaan luovuuden kummallisuuksia. IvanaHelsinki Paola Suhosta-brändiä on kuvailtu Björk(islantilainen artisti) ja David Lynchin (elokuvaohjaaja) kohtaamisena, jossa kiteytyy omaperäisen art-brändin kuva.

Ystäväni Outi Suontaustan apu on ollut minulle hyvin tärkeä. Keskustelumme taiteilija-identiteesti ja hänen suostumuksensa käyttää opinnäytetyötään "Tanssiva itsetunto" osana taiteilija-identiteetin ymmärtämistä, ovat auttaneet minua käsittämään taiteilijan persoonallisen identiteetin haasteita. Suontaustan lopputyön yksi olennainen osa oli hänen sooloesityksensä, joiden teemana olivat 11 kriteeriä tanssijan työstä ja itsetun-
nosta.

Kuvitustyö kulki koko-aikaisesti tutkimusmatkallani. Oikeastaan kuvitus tapahtui vahingossa, kun yritin selvittää omia ajatuksiani ja löytää ratkaisua, mitä asioita työssäni haluan tuoda esille. Käytin haastattelujeni apuna kuvitettuja "kysymyspolkuja", joiden pyrkimyksenä oli hausalla tavalla saada vastauksia jokaisen muotoilijan ja taiteilijan henkilökohtaisista näkemyksistä ammatti-identiteettiin. Tietyllä tapaa kuvitus polkujen muodossa on perusteltua, koska ajatus ammatti-identiteettien muodostumiselle tapahtuu ammatillisina polkuin tai ammattitienä. Tie kohta tulevaisuuden ammattia.

Idea kuvittamiseen kysymysrunkojen ympärille muodostui siten, että sen kautta hahmottui myös itselle se polku, mitä asioita haastateltavilta haluan kysyä. "Kysymyspolkujen" lisäksi halusin kuvittaa myös lopputyötäni, jotta yhtenäisyys säilyisi ja sanojeni tueksi olisi visuaalisia ajatuksen tuloksia. Kuvituksen halusin pitää hyvin naivistisena ja yksinkertaisena, joka tietyllä tapaa kuvaa omaa tyyliäni kuvittajana. Osaltaan kuvitustyylini vaikutti se, etten ole kokenut piirtämistä vahvuutenani. Oikeastaan koko elämäni ajan ja etenkin opiskellessani muotoilua, koin häpeää esittäessäni visualisointejani. Se jota ei voi piillottaa, se täytyy korostaa. Näin olen oppinut tämän työn kautta löytämään rohkeutta kuvaamaan ajatuksiani paperille. Löydä heikko kohtasi, korjaa se, jotta voit käyttää vahvuuksiasi. Mielestäni tuo ohjeistus kiteyttää rohkeuden käyttää omia kykyjä vahvasti.

Kuva 9: Kysymyspolku.

6.1.1 Ihmiset puhuu asiaa- tulosten muotoutuminen

"Ohjaajana minulle ei tarjota töitä, ellei joku ole jo nähnyt jotain, minkä olen jo tehnyt, mutta kun minulle ei ole tarjottu töitä, eikä kukaan pääse näkemään, mitä olen tehnyt, jonka takia, minulle ei tarjota töitä." Airas (2013-08-19).

Lähtökohtaisesti muotoilu on lähtenyt liikkeelle taiteesta. Teollistumisen myötä koruttomuus muovasi muotoilun omaksi alakseen ja näin muotoilijat ja taiteilijat kategorisoitui omiin poteroihinsa. Tai ei ehkä poteroihin, mutta raja-aidat alojen välille rakentuivat. Muotoilija-opiskelija Pilvi Ahtinen (2013-09-27) mieltää taiteilijan viihtyvän yksinäisyydessään, kun taas muotoilija tarvitsee tuekseen muita, kuten käyttäjän, monialaisen tiimin sekä suunnittelukohteen vaatimia asiantuntijoita. Harvoin muotoilija tekee tuotoksensa yksin, viimeistään tuotanto vaiheessa, hän tarvitsee valmistajan. Taiteilija tekee teoksen suunnittelusta lopputuokseksi usein yksin. Tietysti vaikutteet ja teoksen yleisö, ihmiset, ovat läsnä, mutta toteutustapa on poikkeava muotoilijaan nähden. Ahtinen jatkaa, että muotoilu on toiminnallisuutta ja esteettisyyttä. Taiteissa toimivuutta tai jo keksittyjen tuotteiden parantamista ei tapahdu. Taiteilija voi kuitenkin käsityksillään ja teoksen sisältämällä sanomalla muuttaa maailmaa tai vanhoja käsityksiä maailmasta. Työtavat ja töiden luonne erottaa muotoilijan ja taiteilijan. Taide tuo ideoita ja herättää keskustelua, mutta muotoilu Ahtiselle tuo tulevaisuudessa elannon ja mahdollisuuden kehittää tulevaisuutta.

Kalustesuunnittelija Hanna van Ingen (2013-10-21) kokee olevansa niin taiteilija kuin muotoilija. Pääasiallisesti hän on designer, koska hän tekee muotoilua teollisuudelle ja tuotteet, joita hän suunnittelee ovat käytösesineitä. Taiteilija Van Ingen kertoo olevansa taiteilija pohtiessaan taideteoksia. Hanna Van Ingen kertoo, että käytännössä taiteen ja muotoilun erottelu tapahtuu luonnollisesti työssä ilman sen suurempaa pohdintaa, mutta hänen mukaansa paineet erottelulle tulee ulkoapäin lokeroinnin vuoksi.

Yhteistyön merkityksellisyys näkyy myös muiden muotoilijoiden diskursseissa. Design Manager Viivi Lehtomäki (2013-10-11) inspiroituu yhteistyöstä ja ihmisistä. Hän kertoo, ettei ole omaan poteroonsa kääriytyä vaan ympärillä olevat ihmiset saavat aikaan työn tuloksia.

Taiteilijoiden vahvat mielipiteet näyttäytyivät teettämissäni kyselyissä. Airaksen (2013-08-19) mukaan taiteilijoiden ajatuskaari on laajempi kuin muotoilijoiden. Muotoilijan töillä pitää olla joku funktio ja silloin työn aihe on jo rajattu. Taiteilijan työllä ei rajoituksia ole, ainakaan niin vahvasti. Taiteilija ei ole ammatti, hänen töistään maksetaan. Muotoilija on ammatti, joka konkretisoituu fyysisellä töihin menolla (Airas, 2013-08-19). Taidetta ostetaan, kun ne vaikuttavat ja ovat kauniita. Ne ovat koristuksia arkeen.

”Taiteilija on kuin mehukas luumu. Muotoilu on kaavoitettua elostelua ja taiteilijan nimen lainaamista, kun taiteilijan ei tarvitse elostella, eikä ottaa vastuuta.” taiteilijaystäväni, Emilia Valkonen (2013-10-08) kertoo kietyttynä näkemyksensä muotoilijan ja taiteilijan erosta. Ammattinimikkeiden käyttäminen väljästi voi aiheuttaa juuri tietämättömyyttä, mihin itsensä taiteen ja muotoilun kentällä paikantaa. Nykyään myös tuntuu, että nimien käyttäminen perustelemattomin tavoin aiheuttaa inflaatiota niin ammattinimikkeissa kuin ammatialloissa. Ei välttämättä ole palvelumuotoilua, jos yrityksen kahvihuoneeseen tuodaan viherkasveja luomaan kodikkuutta työyhteisön tiloihin.

Muotoilija muotoilee arkea ja käytännöllisyyttä laatua unohtamatta. Arjen merkitys nousee esiin muotoilijan ammatista puhuttaessa. Niin teollinen muotoilija ja muotoilun tutkija Kirsikka Vaajakallio (2013-10-02) kuin teollisen muotoilun opiskelijan Pilvi Ahtisen (2013-09-27) näkemykset muotoilun roolista ihmisten arjessa ikään kuin erottaa muotoilijan ja taiteilijan toisistaan. Taiteilija toki vaikuttaa ihmisten arkeen, koska ympärillä lämmee taidetta on aina jossain muodossa oli se sitten arkkitehtuuria, katutaidetta, valokuvia, musiikkia tai maalauksia. Muotoilija kuitenkin tuottaa arkeen toimivuutta, joka vaikuttaa konkreettisemmin ihmisiin. Toimivuus saa hintalapun, josta halutaan maksaa. Miksi sitten ostaa design-tuote? Muotoilijan suunnittelutyön tuotoksesta asiakas eli käyttäjä saa palan hänen suunnittelufilosofiaa, joka tekee muotoillusta tuotteesta spesifimmän kuin se, että joku tuote on vain tuote ilman sen kummempaa filosofiointia. Se on lisä-arvo, jota muotoilulla voidaan tuoda tuotteeseen. Tuotetta ei enää osteta vain tuotteen vuoksi, vaan jonkun muotoilun kautta halutaan nostaa itsensä johonkin tasolle, joka taas viestii käyttäjän imagosta. Valinnoilla rakennetaan imagoa ja identiteettiä.

Tutkimuksessani nousi esiin, kuinka ammatti-identiteetti useimmiten muotoutuu epäilysten ja erilaisten työkuvien kautta (Vaajakallio, 2013-10-02). Ammatti-identiteettien tiedostaminen konkretisoituu opiskelujen aikana. Kyselyistä suurin osa vastaajista tiesi ennen opiskelujaan haluavansa luovalle alalle, mutta identiteetin tiedostaminen omaan ammattiin vahvistui, kun tietoa ammatista opiskelujen edetessä tuli lisää. Seuraavana sitaatteja ammattiin opiskeluista.

"Tiedostaminen on vielä kesken, koska ajan myötä saa uusia ulottuvuuksia. Ammatti-identiteetti kehittyy koko ajan, matka on siis vasta aluillaan." Teollisen muotoilun opiskelija Pilvi Ahtinen (2013-09-27.)

"Opiskelin kolmatta vuotta arkkitehtuuria, kun ensimmäisen kerran tiedostin ammatti-identiteetin merkityksen omalle luovalle kehitykselle. Sen jälkeen olen tavoitteellisesti kehittänyt identiteetin konstruointia, mm. portfoliotyöskentelyllä. Nykyään tunnistan itsessäni kulttuuri-ihmisen, joka ammentaa ajatuksia ja tunteita sekä tieteellisistä että taiteellisista lähteistä." Arkkitehti Juhani Karanka (2013-10-09.)

"-- Ammatti-identiteettini alkoi kunnolla muodostua kun tutustuin maisteriopintojen aikana käyttäjäkeskeiseen suunnitteluun ja ymmärsin haluavani perustaa muotoiluratkaisut käyttäjien tarpeiden ymmärtämisen pohjalle. Kun päädyin tekemään lopputyöni muotoilun tutkimusosaston meneillään olevaan (2005-2006) EU rahoitteiseen projektiin Konkari, jossa käyttäjäkeskeisiä tutkimus ja suunnittelumenetelmiä sovellettiin työhyvinvoinnin alueella, jouduin ensimmäisen kerran "aineettoman" suunnittelun kanssa tekemisiin. Enää ei ollutkaan tuotetta, jota suunniteltiin vaan lähtökohta oli paljon avoimempi ja ratkaisumahdollisuudet samoin.--" Teollinen muotoilija ja taiteen tohtori Kirsikka Vaajakallio (2013-10-02.)

Ammatti-identiteetti alkaa muodostua opiskelujen aikana, mutta vahvistuu työkokemuksen myötä. Vaajakallio (2013-10-02) kuvailee kuinka alun ahdistus työn monipuolisuudesta on muotoutunut positiiviseksi ominaisuudeksi. Kun hän huomasi olevansa haluttu asiantuntija työmarkkinoilla, tunsi hän ammatti-identiteetin vahvistuneen yhä enemmän. Myös Design Manager Viivi Lehto-Peltomäki (2013-10-11) toimii muotoilun spesifimmällä alalla; hän nimittäin pyrkii löytämään tuottoisia polkuja muotoilijoille. Lehto-Peltomäki kasvoi työhönsä, vaikka valinta omasta ammatistaan oli tietoisien valintojen kokonaisuus. Tietoiset valinnat ovat sittemmin muokaantuneet uteliaisuuden ja hänen nopean muutos-syklinsä ansiosta. Henkilökohtaiset riskinotot ja heittäytyminen unelmiensa perään on saattanut Viivi Lehto-Peltomäen ammatilliseen paitkantumaan, missä hän tällä hetkellä on.

Taiteen tohtori Kirsikka Vaajakallio (2013-10-02) pitää taiteen tavoitteita avoimempina, koska muotoiluprojektien rajotteiset aikataulut, tuotanto sekä organisaation kulttuuri estävät muotoilun vapautta. Taide voi olla näistä kriteereistä irtaantunut. Muotoilun ja taiteen tavoitteet ovat pohjimmiltaan samoja, mutta toteutuminen ja prosessit erilaisia. Myös tavoitteiden ominaisuudet ovat poikkeavia alojen kesken. Vaajakallion mukaan muotoilu pyrkii taloudelliseen hyötyyn sekä tehokkaisuuteen prosesseihin, kun taas taiteilijan tehtävä on herättää keskustelua ja mielipiteitä. Kalustesuunnittelija Hanna Van Ingen pohtii muotoilun ja taiteen erojen olevan moninaisia, mutta usein lopputulos erottaa alat. Hänen mukaansa taiteilijan tuotos ei sisällä käytettävyysominaisuutta (ainakaan yleensä), kun taas muotoilija suunnittelee käyttöesineen.

Tekemistäni kyselyistä löytyi myös poikkeuksellisia näkemyksiä eroista. Arkkitehti Juhani Karanka (2013-10-09) ei koe taiteen ja muotoilun välillä eroja, pikemminkin limittäisyyksiä. Hänen mukaansa luovalle ihmiselle ominaista on identiteettien liukumus. Karanka kokee muotoilijan ja taiteilijan olevan rooleja, joihin ihminen joko asettuu tai ei; välillä olemme taiteilijoita, välillä muotoilijoita. Arkkitehtina hän kokee olevansa molempia ammatteja, koska työssään hän tarvitsee niin taiteilijan imaginaarisuutta kuin muotoilijan rationaalisuutta.

”Taide on iloa ja ilmaisua sekä kannanottoa muutoksen puolesta – jopa vallankumousta! Muotoilu antaa taiteen sisällöille konkreettisen muodon. Se tekee ideat näkyviksi.” Arkkitehti Juhani Karanka (2013-10-09.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

”Tästä tietoisuudesta kasvaa pakonomaisesti ajatus omistamattomuudesta- ja unelma vapaasta elämästä. Muotoilija voisi kutsua sitä aineettomuuden utopiaksi”

Kaj Franck 1967 (Jantunen 2008, 150).

7.1 Kesytetty kauneus

”Mutta jos kesytät minut, niin me tarvitsemme toinen toisiamme” (De Saint-Exupéry 1970, 68). Sitaatti on kirjasta Pikku Prinssi. Pikku prinssi kohtaa ketun, joka kertoo prinssille kesyttämisestä. Kettu kuvailee, kuinka prinssi on hänelle kuin poika muiden joukossa ja kettu on prinssille kuin kettu muiden kettujen joukossa. Silloin kumpikaan ei tarvitse toista. Mutta kettu kertoo, kuinka he tarvitsevat toinen toistaan, kun prinssi kesyttäisi hänet. Silloin kettu muodostuu prinssille ainoaksi ketuksi maailmassa ja toisin päin. (De Saint-Exupéry 1970, 68.)

Kauneus kesytetään niin taiteeseen kuin muotoiluun. Silkkä erottelu taiteen ja muotoilun välillä on turhaa, mutta ymmärryksen kannalta erojen esiin nostaminen on kiinnostavaa. Nuoren muotoilun aikakauslehti ARTTU!(2/2010) käsitteli artikkelissaan ”Puhetta muotoilusta ja taiteesta” taiteen maisteriksi valmistuvilta sekä taiteen dekaanilta saamien argumenttien myötä muotoilun ja taiteen eroja. Artikkelissa otetaan esiin muotoilun ja taiteen raja-aitojen kaatuminen. Taideteollisen korkeakoulun johtava dekaani Helena Hyvönen (Arttu! 2/2010) ajattelee, että muotoilun ja taiteen rajat häivyttyvät. Hänen näkemyksensä mukaan taiteen ja muotoilun rajapinnoilla tapahtuu mielenkiintoisia ilmiöitä ja niin taidetta kuin muotoilua tulisi käsitellä tasavertaisesti. Myös opiskelijoiden mukaan tällainen verkostoituminen, alojen yhdistäminen ja kokeilevaisuus olisi enemmän kuin tervetullutta. Esimerkiksi valokuvataiteilija Mikko Sinervon (ARTTU! 2/2010, artikkelin ajankohtana keväällä 2010 valmistuva valokuvataiteilija) mielestä taiteen ja tieteen alueita voisi yhdistää hienovaraisesti. Tällä hän tarkoittaa, ettei kaikkia taiteen eri osa-alueita pyritäisi kaupallistamaan tai viemään design-markkinoille.

Teollinen muotoilija Mats Löngberg (ARTTU! 2/2010,artikkelin ajankohtana keväällä 2010 valmistuva teollinen muotoilija) toivoisi, että taide ja tiede tukisivat oikeasti toisiaan, huolimatta siitä, että muotoilun tutkimuksellisuuteen ollaan jo hiljattain ryhdytty panostamaan.

Artikkelissa myös epävarmuus toimeentulosta tulee opiskelijoiden kesken ilmi, jolloin toivottaisiin yhteistyötä alojen välille. Se, että taiteilijat pääsisivät osallistumaan suunnitelutyöhön esimerkiksi visualisoinnilla, toisi varmuutta toimeentuloon. Opiskelijoiden keskuudessa tulee myös ilmi, että korkeakoulutasolla pitäisi olla enemmän keskustelua ja pohdintaa siitä mihin valmistuu, mitä valmistumisen jälkeinen aika tuo tullessaan, ettei jäätäisi tyhjän päälle. Koulussa tulisi pyrkiä luomaan ehjää taiteilijaidentiteettiä, ettei valmistuessa tuntisi oloaan merkityksettömäksi. (ARTTU 2/2010.) Muotoilijoita ja taiteilijoita koulutetaan liikaa. Erottautuminen voi olla hankalaa ja varsinkin aluksi tunne omien vahvuuksien esille tuomisesta voi olla tietämättömyy-

tä. Ikään kuin seikkailet eksyneenä viidakossa, jossa omenoita on jo liikaa. Ja pahimmassa tapauksessa nämä omenat ovat saaneet jo osakseen halukkuuden haukkauksia. Design Manager Viivi Lehto-Peltomäki (2013-10-11) on löytänyt ammatillisen roolinsa juuri tämän liikakoulutuksen kautta. Hän etsii yksilöiden vahvuuksia, joiden kautta hän pohtii näille yksilöille sopivimman ammatillisen polun.

Design Manager Viivi Lehto-Peltomäki (2013-10-11) erottelee muotoilijan ja taiteilijan ammatit, ammattikuvien luonteen mukaan. Hänen mukaansa ohjaavana ajatuksena taiteilijalle työ on elämäntapa kun taas muotoilijalle työ on ammatti. Lehto-Peltomäki pyrkii työllään luomaan bisnestä, mutta myös uusia toimintamalleja luovalle alalle. Hänen mukaansa liiketoiminnallisuutta pidetään turhan negatiivisena muotoilun saralla, ikään kuin halutaan luoda omissa poteroissaan ja säilyttää muotoilun historiallinen lähtökohta taide ja taiteellisuus. Toki Lehto-Peltomäki toteuttaa muotoilijana myös taiteellisia projekteja kauppallisten muotoiluprojektien lisäksi, mutta taiteellisissa projekteissa hän pyrkii kuitenkin tavoittelemaan taloudellista hyötyä.

Ristiriitaisuus taiteen ja muotoilun välillä on erityisen voimakas. Jussi Ahola(1983) pyrkii määrittelemään tuotesuunnittelun suhdetta taiteeseen. Hänen mukaansa taiteen merkitys muotoilussa on hyväksytty piirre tai kääntöpuolena taidetta pidetään sen arvoa alentavana historiallisjäänteinä, josta halutaan eroon. Muotoilun kehitystä voidaan jakaa tämän tiimoilta kahteen eri vaiheeseen; sovellettu taide ja funktionaalisuus. (Ahola 1983, 51.)

Taideteollisesti koulutetut työskentelivät hyvin itsenäisesti taidekäsityön parissa kunnes teollisuus laajensi heidän työskentelyaluetta. Näin heille alkoi muodostua turvallisuuden tunne ja itsevarmuus ammattiryhmänä. Sotien jälkeen ammattiryhmien kesken alkoi syntyä yhdistyksiä kuten SIO(sisustusarkkitehtien yhdistys), MTO (muotoitaiteilijoiden yhdistys) sekä TKO(tuotesuunnittelijoiden yhdistys, jotka osaltaan kertoo ammattilaisen yhteisöllisyyden tunteesta ja ammattimaistuminen alkoi konkretisoitumaan. Selkeitä ammattikuvia ei vielä tuolloin ollut, koska useimmat muotoilijat toimivat vielä itsenäisinä toimijoina, mutta muotoilutoimiston syntyminen alkoi kehittyä pikkuhiljaa. (Korvenmaa 2009, 180-183.) Tekijöillä on erityisen vahva tarve määritellä itsensä jonkun alan edustajaksi. Esittävän taiteen ammattilainen Porkkola (2013-10-06) kertoo olevansa esitystaiteilija, koska hän on siihen ammattiin kouluttautunut. Periaatteessa siihen ammattiin, mihin olet käynyt koulutuksen, paikantaa oman ammatti-identiteetin. Tämä tutkimus työn ympärillä tehtiin juuri siksi, että ymmärrys oman koulutuksen vastaavuudesta on olemassa.

Sovellettu taide on kosketuksessa käsityöhön ja teollisuuteen, joka ei kytkeydy itse valmistusprosessiin vaan sitä sovelletaan tuotantoon. Sovellettu taide ei sikäli huomioi materiaalia tai teknistä toteutusta, vaan se on taiteilijan oma toteutus, joka sitten soveltaen tuotiin teknisesti toteutettuihin esineisiin. Esim. Barokki ja rokokoo edustavat tyyliuuntina sovellettua estetiikkaa ja sovelletun taiteen alku juontuukin 1600-luvulle. Funktionaalisuuden tiedetään olevan muotoilun peruspilari. Muotoilu kulkee toiminta edellä, esteettisyyttä unohtamatta. Funktionaalisuuden historia alkaa jo 1800-luvun insinööritaidoista ja käsityöstä. Ahola (1983) nostaa esiin kirjassaan Louis Sullivanin kirjoituksen orginaalia lausetta muoto seuraa aina funktiota, jossa funktionalismin ajatus kiteytyy.

Sisustusarkkitehti Yrjö Kukkapuro (2013-01-18) aloitti uransa taiteilijakoulussa, jolloin hän koki olevansa taiteilija. Silloin maalaminen oli hyvin läsnä hänen elämässään. Vaikka siirtyminen taideteolliseen korkeakou-

luun teki hänestä muotoilijan, kokee hän kuitenkin taitelijan perinteen olevan taustalla. 60-luvun muovihuonekalujen tekemisessä hän tunsikin olevansa veistäjä, kun hän muovaili prototyyppejä suunnitellessaan muotoja hyvinkin funktionaalisiin tuotoksiin. Silloin taide oli mukana funktionalisuuden päämäärän toteutuksessa. 80-luvulla post-moderni tuulahdus vapautti lainaamaan muotoaiheita rajattomasti, jolloin muotoilija Kukkapuro mielsi suunnittelun olevan taiteellista. Yrjö Kukkapurosta piti tulla aluksi graafinen muotoilija, johon koulu hyvin paljon pyrki ohjaamaan, mutta ennen taideteollista korkeakoulua suoritettu harjoitteluperiodi huonekalutehtaan piirustuskonttorista vaikutti valintaan muotoilijan ammatista. Hänen matkansa siis kulki taiteilijuuden kautta muotoilijaksi. Taiteilijan rooli näyttäytyy eri elämän tilanteessa joko vahvempana tai heikompana. Ajan henki, ajalle tyypilliset asenteet ja ilmiöt vaikuttavat ammatinkuvaan. Voi olla muotoilija, jonka sisällä asuu taiteilija. Muotoilijan sisäinen taiteilija voi nousta enemmän pinnalle, jos työn vaatimukset ovat väljemmät, eikä ne ole sidottuja ominaisuuksien rajoitteisiin.

Mielestäni erot muotoilun ja taiteen välillä ovat häilyvät, mutta kuitenkin selkeät. Lähtökohdiltaan ammattialat tuskin poikkeavat lainkaan, mutta ammattikuvat poikkeavat. Ajattelutavat, ideat tuotoksiin ja työn kokonaiskuva on selvästi eri. Myös pyrkimykset ja pyrkimyksiin pääseminen vaikuttaa ammatti-alojen kesken olevan poikkeavat. Luulen, että jokainen työnkuva ammatti-alasta riippumatta tulisi tarkastella subjektiivisesti. Kuten kyselyjeni ja tutkimusmatkani vastauksista huomasin yhteneväisiä näkemyksiä, mutta kuitenkin hiekkamäen eri nyanssein. Jokainen kokee asiat periaatteessa samankaltaisina, mutta kuitenkin omat kokemukset ja ajattelutavat muuttavat käsityksiä tarkasteltavista asioista. Pohjimmiltaan työtä tehdään ihmisille. Ja se työ on ammattialasta riippumatta merkityksellistä.

7.2 Minäkö muotoilija

Rakasta minua eniten, kun sitä vähiten ansaitsen. Tähän lauseeseen ajatuksen ydin on sidottu sen muotoiluun. Se, että muotoilijana opin ymmärtämään, että työtä voi tehdä itseään kunnioittaen, auttaa minua tekemään tuotoksestani laadukkaampaa. Tämä työ on ollut opiskelujeni huipentuma ja jo yksi prosessi ammatin valmistumisen edellytykseksi. Lopputyönä tämä on ollut hyvin monivaiheinen, haastava sekä tunteiden täyttämä kokonaisuus. Se, mikä tästä työstä teki erityisen vaikeaa, oli sen henkilökohtaisuus ja oman ammatillisuuden läheinen tarkastelu.

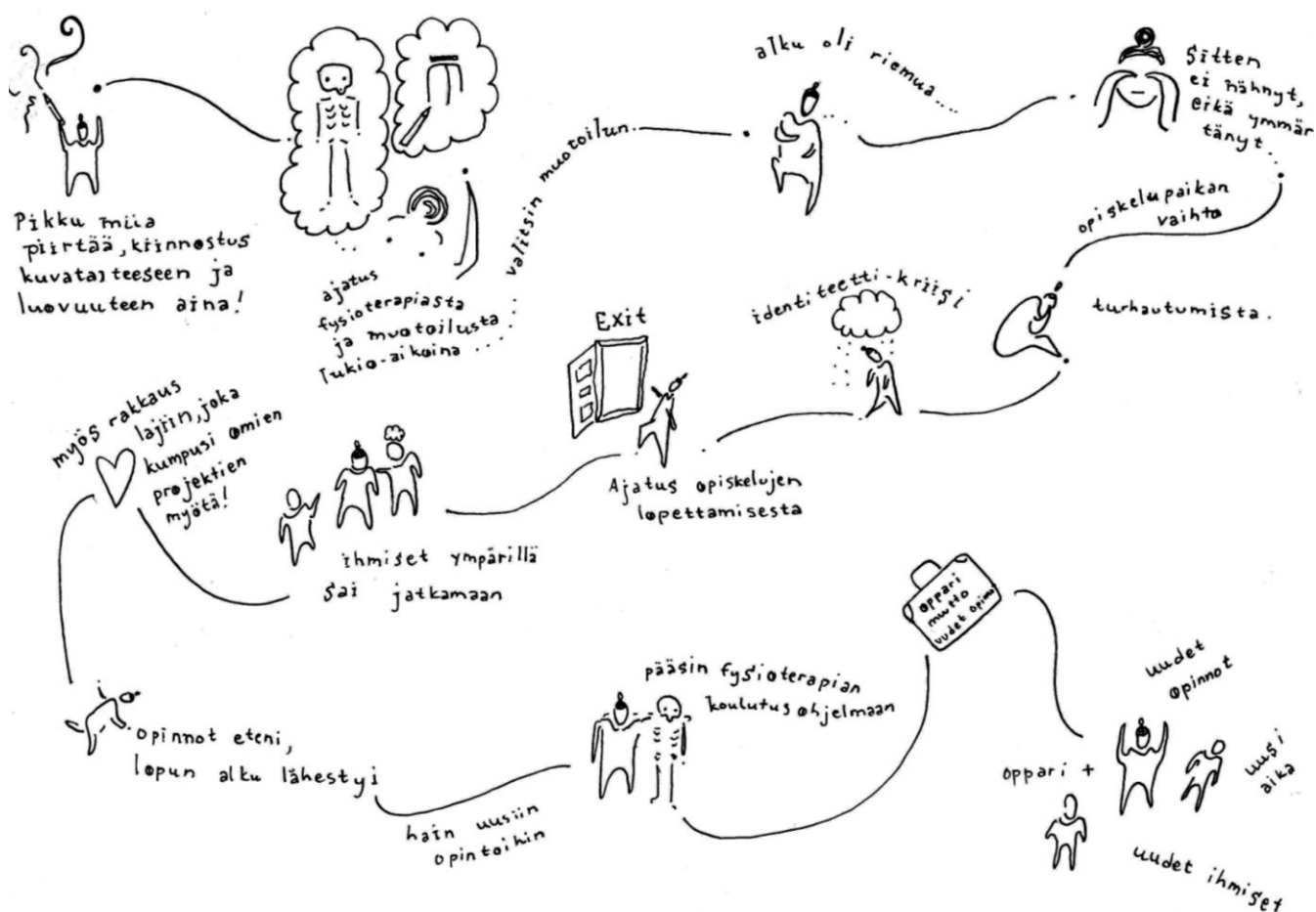
Kun katsoin YLE:n tekijänä dokumenttisarjaa tai kuunnellessani eri taiteilijoiden ja muotoilijoiden tarinoita ”Taitelijaelämästä” (YLE:n puheohjelma), löysin taas tunteen siitä että haluan olla se muotoilija, joka jättää jäljen. Se, että voi olla osallisena johonkin työhön, oli teos materiaallinen tai immateriaalinen polku palvelusta, on minulle tärkeää. Se, että saa oman työn kautta viestiä ajatuksiaan, jotka vielä parhaassa tapauksessa voi tuottaa iloa toiselle.

Opiskeluaikana motivaation katoaminen turhautti. Kun muut uskoo, että olen hyvä tekemään ja suunnittelemaan, uskon siihen itsekin. Mutta kadotin motivaationi, koska tunsin, ettei kykyhini uskottu. Korostan tässä sitä, ettei opiskeluaikana opiskelijoita kannusteta niin paljon, kun olisi tarve. Ohjaavien muotoilumentoreiden tulisi olla läsnä juuri silloin, kuin sitä vähiten ansaitsisi.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen huomannut kehittyväni. Ajatukseni ja asenteeni ovat muuttuneet. Tutkimusmatkan myötä löysin sen kadonneen motivaation, jota ilman ammatti- identiteetti ei voi kehittyä. Ristiriitaisuudet jarruttivat opiskeluaikoina omien kykyjeni näyttämistä. Ristiriitaisuudet johtuivat epätietoisuudesta, kuuluvuuden tunteen epävarmuudesta ja turhautumisesta omaa osaamista kohtaan.

Tämä työ oli henkilökohtainen tarkastelu itseyteen, muotoilijaan ja taiteilijaan. Kaikkien arvokkaiden näkemysten myötä aloin ymmärtää kouluttautumiseni vastaavuuden; ammatin. Teen asioita, mitkä koen itselle tärkeiksi ja teen sen eteen töitä.

Kuten johdanto-osuudessa kerroin tavoitellessani tutkimusmatkaa, voin todeta sen onnistuneen. Ikään kuin seitsemän meren seilanneena olen saavuttanut pienen ymmärryksen siitä, että tämä opinnäytetyö oli oikeutettu juuri lopputyöni aiheeksi. Se, että havainnoin ihmisiä, joissa luovuus asuu, saa minut ajattelemaan. Toivo kouluttautumisvaiheen ammatti-identiteetin rakentamisesta tai ainankin tuesta siihen on yhä olemassa, vaikkei se omalla kohdallani täysin toteutunut. Kuitenkin tätä työtä tehdessäni olen ikään kuin käynyt läpi ne asiat, joiden kautta ammatti-identiteetti rakentuu. Tämän tutkimusmatkani jälkeen uskon olevani muotoilija.

Kuva 10: Oman identiteetin polku.

7.2.1 Muotoilusta anatomiaan

Muotoilu ja kiinnostus muotoiluun on minussa edelleen vahvana, mutta opiskelujeni aikana huomasin kaipaavani ihmisläheisempää työtä. Fysioterapia alana on kiinnostanut minua jo lukioaikoina, jolloin olin hyvin aktiivinen liikkuja sekä tanssiharrastus oli minulle päivittäistä. Kiinnostus kehon rakenteellisuuteen ja hyvinvointiin ovat olleet minussa aina. Kuitenkin kuvataidepainotteisessa lukiossa opiskellessani taiteellinen minä oli vahvemmin läsnä ja päätös muotoilun opiskeluun tuli nopeasti.

Muotoiluopintojen edetessä minulle tuli ristiriitaisuuksia alaa kohtaan; tiesin haluavani muotoilun ammattilaiseksi, mutta kiinnostus ihmisläheisempää fysioterapeutin ammattiin nosti päätään entisestään. Tietyllä tapaa toivoin ennalta arvattavaa työtä, koska toisinaan muotoilun opiskeluissa tunsin epätietoisuutta ja turvattu-muutta. Ennalta arvattavalla tarkoitan työtä, jossa työnkuva on selkeä sekä työtehtävät ovat odotettavissa. Tieto selkeistä työtavoista ja ammatille tyypillisistä ominaisuuksista tuo turvaa, turvaa jota olen kaivannut.

Aloitin fysioterapiaopiskelut tänä syksynä 2013 samalla, kun aloin kirjoittaa tätä opinnäytetyötäni. Pelkäsin opintojen alkua; Mitä jos en pärjäisi uuden alan opinnoissa? Mitä jos tulevat opiskelutoverini pitäisivät minua outona taiteilijahörhönä tai entä jos kokisin itseni niin erilaiseksi, etten viihtyisi opiskeluympäristössä? Mitä jos valitsin taas alan, joka herättäisi voimakkaita ristiriitaisuuden tunteita, jos en tiedäkään, mitä oikeasti haluaisin olla isona?

Epäilyni ovat toistaiseksi osoittautuneet turhiksi, sillä olen sopeutunut hyvin. Muotoilu on minussa, mutta fysioterapia opinnot ovat inspiroineet minua valtavasti. Fysioterapia opinnoissa minulla on palava halu oppia lisää ja ottaa asioista selvää. Opiskelutoverini ovat muodostuneet lyhyessä ajassa hyvin läheisiksi ja koen saavani heiltä tukea opintoihini. Voin olla oma itseni ja muut ympärilläni hyväksyy sen, se tuo varmuutta opiskeluihini kovasti. Ehkä muotoilun opinnoissa luokan kesken ei ollut niin vahvaa yhteisöllisyyttä, mutta muotoilun opinnoissa minua vei eteenpäin erään erityisen ihmisen valtava tuki ja kannustus.

Tällä hetkellä olotilani on stressaantunut ja kömpelö, koska uudet opinnot etenevät vauhdilla, mutta loppu-työni on vielä tässä, kirjoituksen alaisena, palauttamatta. Uskon kuitenkin, että valmistuminen muotoilijaksi tuo minulle itsevarmuutta ja uskoa siihen, että pystyn tekemään rohkeita päätöksiä jatkossakin. Tämä työ olkoon osoitus siitä. Ja toivon, että tämä työ voisi toimia jollekin ihmiselle kannustimena suuriin päätösten tekoihin.

8 POHDINTA

Kaikki pohjautuu ykseyteen. Ajan saatossa, kehityksen detessä asiat jalostuu ikään kuin omiksi osioiksi. Nämä osiot taas jalostuvat alalajeiksi. Asiat ovat välttämättömyydessään suhteessa toisiinsa ja ollaan alttiina vaikutuksille. Yhteiskunnallisesti ja globaalisti järjestäytyminen heimoihin, ryhmiin, lokeroihin ja ammatteihin on edellytys selkeään maailmankuvaan. Koska ihmiset pyrkivät tässä järjestyneessä tai järjestykseen pyrkivässä maailmassa lokeroimaan asioita, voidaan muotoilijat ja taiteilijat asettaa omiin laatikoihin. Laatikoihin, joiden seinämät ovat läpinäkyvät, ei eristetyt ja seinämien ylitys ei aiheuta vaaratilanteita. Vuorovaikutteisuus taiteen ja muotoilun välillä on läsnä, koska muotoilu pohjautuu taiteesta ja taiteessa on vaikutteita muo-

toilusta. Myös muotoilun ja taiteen alojen sisäisiä interventioita ja vaikutuksien omaksumista tapahtuu väistämättä. Ympäristö muovaa meitä ja ohjaa toimimaan sen mukaisesti, olkoon kyseessä rajoitukset tai ilmiöön asennoituminen, vaikutukset näkyvät työssä kuin työssä.

Tavoitteenani oli tarkastella muotoilijan ja taiteilijan ammatti-identiteetin rakentumista. Puhun nimenomaan taiteilija ja muotoilija, sillä jokainen on yksilö. Design manager Viivi Lehto-Peltomäen mielestä meitä muotoilijoita koulutetaan ryhmänä, periaatteessa samasta tuutista samankaltaisiksi toimijoiksi. Hän kuitenkin painottaa voimakkaasti yksilöiden ominaisuuksien kehittämistä ja tällä tavoin kunkin ammattiin valmistuvan omin vahvuuksien tukemista ja kiinnostusten löytymistä.

Tämän opinnäytetyön myötä, itse asiassa sen edetessä lähemmäs loppuvaihetta, tajusin, että olen täyttänyt myös toisen tavoitteen. Olen nimittäin kaikella tällä tiedonhankinnalla ja tutkimisella ymmärtänyt, että koulutusvaiheen merkitys ammatti-identiteetin kehitykselle on erityisen tärkeää, eikä siihen ole panostettu tarpeeksi ammatillisessa koulutuksessa. Työni osoittaa, että luovan alan koulutuksessa on tarve puuttua yksilöiden ominaisuuksien kehittämiseen ja ammatti-identiteetin rakentamiseen. Mitä järkeä ammatti-identiteetin rakentamisella tai sen tiedostavalla kehittämisellä oikeastaan on ammattiin valmistumisen jälkeen? Miksi ammatti-identiteetin perusrakenteita ei muodosteta jo opintojen aikana kun ympärille on asiantuntijuutta, ohjaajia sekä toisten opiskelijoiden muodostama turvaverkko ja vertaistuki? Eli tämän työn sanoma on se, että ammatillinen koulutus, korostakaa yksilöitä, heidän ominaisuuksineen ja vahvuksineen sekä kehittää heistä ammattilaisia tukenne ja ohjauksen avulla! Toivoisin, että työni saisi oikeutetusti jatkoa kehitystyölle, joka vaalii suomalaisten muotoilijoiden ja taiteilijoiden ammattia. Uskon, että tutkimalla ja tutkimustyön kautta kehittämällä voisi muutoksia tapahtua jo kouluttautumisportaalla.

Luovuus ja inspiraatio näyttäytyivät hyvin samankaltaisina ammatista riippumatta. Myös kokemukset luovasta minästä olivat yhtenäisiä. Olennaisesti eron muotoilijan ja taiteilijan välille muodostaa toteutettava tuotos, joka sanelee tekijänsä tavan ajatella, suunnitella ja työstää. Työskentelytavat ja ajatukset työn ympärille erottelivat ja rakensivat ammatti-identiteettiä. Ammattiin kouluttautuminen nosti esiin eroja, jotka tarkastelijana koin kriittisemmäksi taiteilijoiden osalta. Ehkä kriittisyys korostui juuri taiteilijatyön itsenäisen luonteen vuoksi ja näin ollen henkilökohtaisuus arvostelussa oli havaittavissa.

Olen erityisen kiitollinen kaikille taiteilijoille ja muotoilijoille, jotka ovat osana tätä työtä. Olen kiitollinen taiteilijoille ja muotoilijoille, jotka vaikuttavat arkeeni ja elämääni päivittäin. Olen kiitollinen itselleni, että tein lopputyönäni tutkimusmatkan omaan muotoilijuuteeni. Ja äitiä unohtamatta, olen kiitollinen äidilleni. Ihan vaan siksi, että oma äiti on saanut aikaan teoksen nimeltä Miia Ruotsalainen.

Kuten jo aikaisemmin siteerasin Tommy Tabermannin (2001) runoon on niihin sanoihin hyvä päättää; "Epäröinnin kynnyksellä kysy, kuinka paljon rohkeutta uskallat tänään jättää käyttämättä."

LÄHTEET

AHOLA, Jussi 1983. Teollinen muotoilu. Espoo: Otapaino.

AHTINEN, Pilvi 2013-09-27. Näkemyksiä teollisen muotoilijan opinnäytetyöhön [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Miia Ruotsalainen. [Viestin liitteenä oleva kysely luettu ja viitattu 2013-10-02]. Saatavissa: Miia Ruotsalaisen omista tiedostoista. Helsinki.

AIRAS Veera 2013-08-19. Dramaturgi, näyttelijä ja maskeeraja. [haastattelu] Kuopio: Ravintola Dragon Sheng.

ANTTILA, Jorma 2007. Kansallinen identiteetti ja suomalaiseksi samaistuminen. Helsingin yliopisto. Sosiaalipsykologian laitos. Sosiaalipsykologisia tutkimuksia 14
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/5481/kansalli.pdf?sequence=2>.

ANTTILA, Pirkko 2005. Ilmaisu, Teos, Tekeminen ja Tutkiva toiminta. Artefakta. Hamina: Akatiimi.

DE SAINT-EXUPÉRY, Antoine 1970. Pikku Prinssi. Porvoo: WSOY.

DEWEY, John 1934. Art as experience. New York: Penguin Putnam.

ELDRIDGE, Richard 2009. Johdatus taiteen filosofiaan. Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Helsinki: Haka-paino Oy.

ENBOM, Henrik 2013-09-21. YLE:n radio-ohjelma, Taiteilijaelämää [puheohjelma YLE areenasta]. Saatavissa
<http://areena.yle.fi/radio/2038363>

JANTUNEN, Päivi 2011. Kaj Franck. Esineitä ja lähikuvia. Designs & Impressions. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

HYVÖNEN, Helena 2010. Puhetta muotoilusta ja taiteesta. ARTTU! Nuoren muotoilun aikakauslehti. [Viitattu 2013-08-11].

HYVÖNEN, Laura 2008. Ammatti-identiteetin muodostuminen uudelleen koulutuksessa ja uudessa ammatissa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma. [viitattu 20.08.2013]. Saatavissa:
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03230.pdf>

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO 2013. Postmoderni kuvataide. [viitattu 25.09.2013]. Saatavissa:
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/taidehistorian-aikajana/nykytaide/postmoderni%20kuvataide>

KANTOKORPI, Otso ja SAKARI, Marja 2004. Mistä on taiteilijat tehty? Kirja liittyy nykytaiteen museo Kiasman ja Suomen taiteilijaseuran yhteistyössä kokoamaan STS:n 140-vuotisjuhlavuoteen kuuluvaan näyttelyyn *Sillä ja mieli*. Kustannus Oy Taide. Helsinki: Art-Print.

KARANKA, Juhani 2013-10-09. Näkemyksiä teollisen muotoilijan opinnäytetyöhön. Arkkitehti [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Miia Ruotsalainen. [Viestin liitteenä oleva kysely luettu ja viitattu 2013-10-09]. Saatavissa Miia Ruotsalaisen omista tiedostoista. Helsinki.

KORKEAOJA, Aapo 2013-07-31. YLE:n radio-ohjelma, Tekijä. Performanssitaiteilija Aapo Kustaa Korkeaoja [YLE Radio 1]. Saatavissa <http://areena.yle.fi/radio/1832641>

KORVENMAA, Pekka 2009. Taide ja teollisuus. Johdatus suomalaisen muotoilun historiaan. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 88. Lahti: Aldus Oy.

KUKKAPURO, Yrjö 2013-01-18. YLE:n radio-ohjelma, Taiteilijaelämää sisustusarkkitehti Yrjö Kukkapuro [puheohjelma YLE areenasta]. Viitattu 12.09.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/radio/1804429>.

KYRÖ, Tuomas 2013-09-27. YLE:n radio-ohjelma, Taiteilijaelämää Kirjailija Tuomas Kyrö [puheohjelma YLE areenasta]. Viitattu 27.09.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/radio/2044211>

LAUBE-POHTO Rebecca 2013-09-05. Tanssipedagogi opiskelija. [haastattelu] Jyväskylä: Myllyjärvi.

LEHTO-PELTOMÄKI, Viivi 2013-10-11. Näkemyksiä teollisen muotoilijan opinnäytetyöhön. [haastattelu]. Helsinki: Neroko muotoilutoimisto.

LINTU, Ritva-Sofia 2013-09-06. Rakukeramiikkataiteilija. [haastattelu]. Jyväskylä: Keski-Suomen museo.

LÖNNGREN, Mats 2/2010. Puhetta muotoilusta ja taiteesta. ARTTU! Nuoren muotoilun aikakauslehti.18 [Viitattu: 2013-10-10].

MAARONEN, Tarmo 2013-06-28. YLE:n radio-ohjelma. Taiteilijaelämää. Lasinpuhaltaja Tarmo Maaronen [puheohjelma YLE areenasta]. [viitattu 27.09.2013]. Saatavissa <http://areena.yle.fi/radio/1961726>

MYKKÄNEN, Marjaana 2013. Tekijänä. Pilvi Porkola [YLE Dokumenttiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 06.10.2013 . Katsottu 07.10.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/2017846>

MYKKÄNEN, Marjaana 2013. Tekijänä. Maija Koivisto [YLE Dokumenttiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 30.09.2013 . Katsottu 27.09.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/2010141>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Puustinen & Hara [YLE Dokumenttiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 07.08.2013. Katsottu 10.08.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1473464>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Kasper Laine [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 26.05.2013. Katsottu 22.07.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1901547>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Yona [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 05.05.2013 . Katsottu 20.07.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1877603>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Saara Renvall [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 01.03.2013. Katsottu 20.07.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1850071>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Aamu Song [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 01.03.2013 . Katsottu 27.07.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1850072>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Antto Melasniemi [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 01.03.2013 . Katsottu 05.08.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1850067>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Miika Särämäkari [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 01.03.2013 . Katsottu 01.08.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1850073>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Heini Riitahuhta [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 01.03.2013 . Katsottu 11.08.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1850074>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Minna Parikka [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 01.03.2013 . Katsottu 15.07.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1850075>

MYKKÄNEN, Marjaana 2012. Tekijänä. Samu-Jussi Koski [YLE Dokumenttiosiohjelma]. YLE TEEMA, Yle kulttuuri. Esitetty 23.10.2012 . Katsottu 05.08.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/tv/1715509>

PAPANEK, Victor 1995. The green imperative. Ecology and ethics in design and architecture. Singapore: C.S. Graphics

PAPANEK, Victor 1973 Turhaa vai tarpeellista? Helsinki: Kirjayhtymä

RUOTSALAINEN, Miia 2013. Kuvitus työhön.

SIMOLA, Sanna, ja MÄKELÄ Marjukka 2008. Tunnetko teolliset muotoilijat. Teolliset muotoilijat TKO:n 40-vuotisjuhlakirja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

SINERVO, Mikko 02/2010. Puhetta muotoilusta ja taiteesta. ARTTU! Nuoren muotoilun aikakauslehti, 16. [viitattu: 2013-10-10.]

SOKKA, Sinikka 2013-08-09. YLE:n radio-ohjelma, Taiteilijaelämää näyttelijä-laulaja Sinikka Sokka [puheohjelma YLE areenasta]. Viitattu 09.09.2013. Saatavissa <http://areena.yle.fi/radio/1993128>

SUHONEN, Paola 2013-10-22. Vaatesuunnittelija, taiteilija, muotoilija, yrittäjä, elokuvataiteilija. [makers' house-mestari-luentto]. Kuopio:Savonia ammattikorkeakoulu.

SUONTAUSTA, Outi 2008. Tanssiva itsetunto. Turun konservatorion tanssilinja. Tanssija tutkinnon opinnäytetyö. Viitattu: 28.09.2013. Opinnäytetyö saatu henkilökohtaisesti kirjoittajalta painettuna versiona.

TABERMANN, Tommy 2001. Lauluja suuresta halusta. Jyväskylä:Gummerus

UUSIKYLÄ, Kari 2013/05. Suojele luovutta(si). Aalto university magazine/07 ,41. [Viitattu 2013-08-10].

UUSIKYLÄ, Kari 2012. Luovuus kuuluu kaikille. PS-Kustannus. Juva: Bookwell Oy.

UUSIKYLÄ, Kari ja PIIRTO Jari. 1999.Luovuus-taito löytää, rohkeus toteuttaa. Atena Kustannus. Juva: WSOY.

VAAJAKALLIO, Kirsikka 2013-10-02. Näkemyksiä teollisen muotoilijan opinnäytetyöhön [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Miia Ruotsalainen. [Viestin liitteenä oleva kysely luettu ja viitattu 2013-10-02]. Saatavissa: Miia Ruotsalaisen omista tiedostoista. Helsinki.

VALKONEN, Emilia 2013-10-08. Näkemyksiä teollisen muotoilijan opinnäytetyöhön. Taiteilija [haastattelu]. Helsinki: Koti.

VAN INGEN, Hanna 2013-10-21. Näkemyksiä teollisen muotoilijan opinnäytetyöhön. Kalustemuotoilija [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Miia Ruotsalainen. [Viestin liitteenä oleva kysely luettu ja viitattu 2013-10-21]. Saatavissa Miia Ruotsalaisen omista tiedostoista. Helsinki.

VEINOLA, Anne 2009. Kaj Franck-palkinto-brosyyri. [Viitattu 2013-09-21].

VIHMA, Susan 2009. Suomalainen muotoilu. Kohti kestäviä valintoja. Welin+Göös Oy. Porvoo:WS Bookwell Oy.

VIHMA, Susan 2008. Ornamentti ja kuutio. Johdatus modernin muotoilun historiaan.Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 68. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino

VOUTILAINEN, Niina 2013-11-10. Näkemyksiä teollisen muotoilijan opinnäytetyöhön [kyselylomake]. Vastaanottaja Miia Ruotsalainen. [Kysely luettu ja viitattu 2013-11-11]. Saatavuus: Miia Ruotsalainen. Helsinki.

ZYGMUNT, Bauman 1996. Postmodernin lumo. Jyväskylä: gummerus kirjapaino oy. Tampere:Vastapaino

LIITE 1

MUOTOILIJJA TAITEILEE, TAITEILIJA MUOTOILEE

-opinnäytetyö muotoilijan ja taiteilijan identiteetin rakentumisesta

Hei olette juuri saaneet mahdollisuuden tuoda asiantuntijuuttanne sekä näkemyksiänne yhteen opinnäytetyöhön. Opinnäytetyöhön, jonka prioriteettina on tarkastella muotoilijan ammatti identiteettiä, sen rakentumista sekä kehittymistä. Muotoilijan identiteetin lisäksi tarkastellaan taiteilijan identiteetin rakentumista ja näin vertaillaan näitä kahta toisiinsa.

Pieni brief itsestäni. Olen Miia Ruotsalainen, teollisen muotoilun opiskelija, lopputyötäni vaille valmis muotoilija. Opiskelen Kuopion Muotoiluakatemiassa. En tuo vielä tässä vaiheessa esiin omaa muotoilija persoonaani, koska tämän lopputyön tarkoitus on ikään kuin olla tutkimusmatka omaan ammatti identiteettiin. Tavoitteena kuitenkin toteuttaa muotoilijana elämyksiä ja iloa ihmisille oli se tapa tai reitti mikä tahansa.

Aiheekseni päätyi monien mutkien ja muotojen kautta ”muotoilija taiteilee - taiteilija muotoilee”, pohtiva eepos, joka toivottavasti auttaa itseäni ja muita muotoilun ja luovuuden parissa toimivia. Tämä kysely on tärkeä osa tutkimustyötäni ja kysely on täysin luottamuksellinen. Vastaukset käyte-
tään niissä muodoissaan miten vastaaja ne on tulkinnut.

Pyydän teitä vastaamaan mahdollisimman pian, viimeistään 22.10.2013.

Vastaukset lähetetään sähköpostiini; miialruotsalainen@gmail.com

Kiitos ajastanne ja mielenkiinnostanne yhtä opinnäytetyötä kohtaan.

Nimi ja ikä

Ammatti ja valmistuminen(esim. Oppilaitos, vuosi yms.)

Työskentelyfilosofia, arvot omassa työssä

Lause, joka kuvastaa ja luovuuttasi ja auttaa ammattijuudessasi.

Jos olisit tarina, millainen olisit?

Kuinka koet oman ammatti-identiteettisi rakentuneen?

Kuinka kauan oman ammatti-identiteetin tiedostaminen ja sen tavoitteellinen kehittäminen vei aikaa?

Miten idea syntyy?

Kun lähdet toteuttamaan ideaasi, millainen on työprosessisi?

Mitä haasteita/pulmia tulee omassa ammatissasi, miten ratkaiset tai ehkäiset niitä?

Miten/Mistä haet inspiraatiota?

Mikä on näkemyksesi luovuudesta, mitä se merkitsee, miten sen eksitensiaalisuus ilmenee sinussa?

Miten ylläpidät/kehität luovuuttasi?

Mitä pyrit luomaan työlläsi/tuotteellasi?

Koetko olevasi Designer vai taiteilija? Perustele valintasi.

Mikä on mielestäsi (suurin) ero designerin ja taiteilijan välillä?

Miten näet oman ammattisi kehittyvän tulevaisuudessa, millaisena ammattilaisena näet itsesi esim. 5-10 vuoden päästä?

Jos meitä muotoilijoita ja taiteilijoita koulutetaan ”liikaa”, millä tavalla erottautua joukosta, millä tavalla sinä erottaudut joukosta?

Muotoilun ja taiteen ero?

Mitä koet taiteen tuovan sinulle? Mitä koet muotoilun tuovan sinulle?

Oletko yksin tekijä vai tiimi pelaaja?